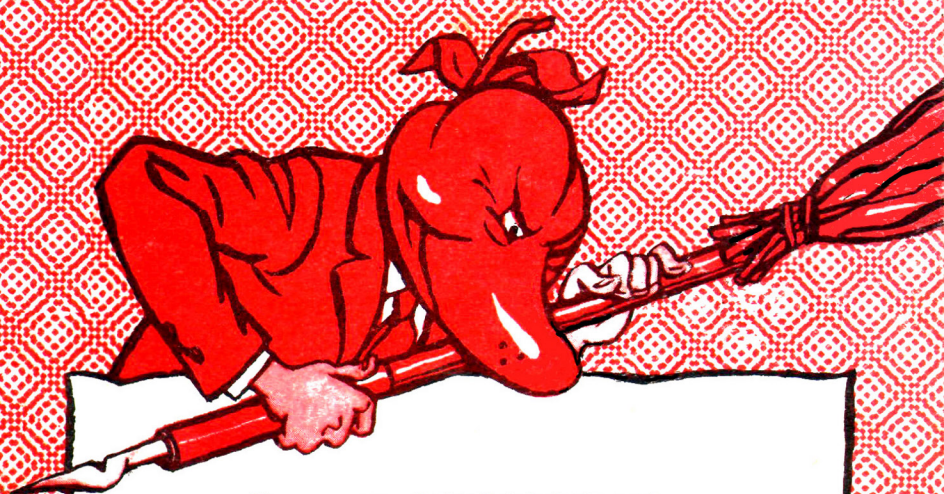
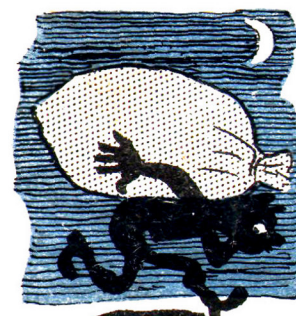

Ціна 1 крб.

Григорій БЕЗБОРОДЬКО

ПОГОНЯ ЗА

НЕВИДИМКАМИ

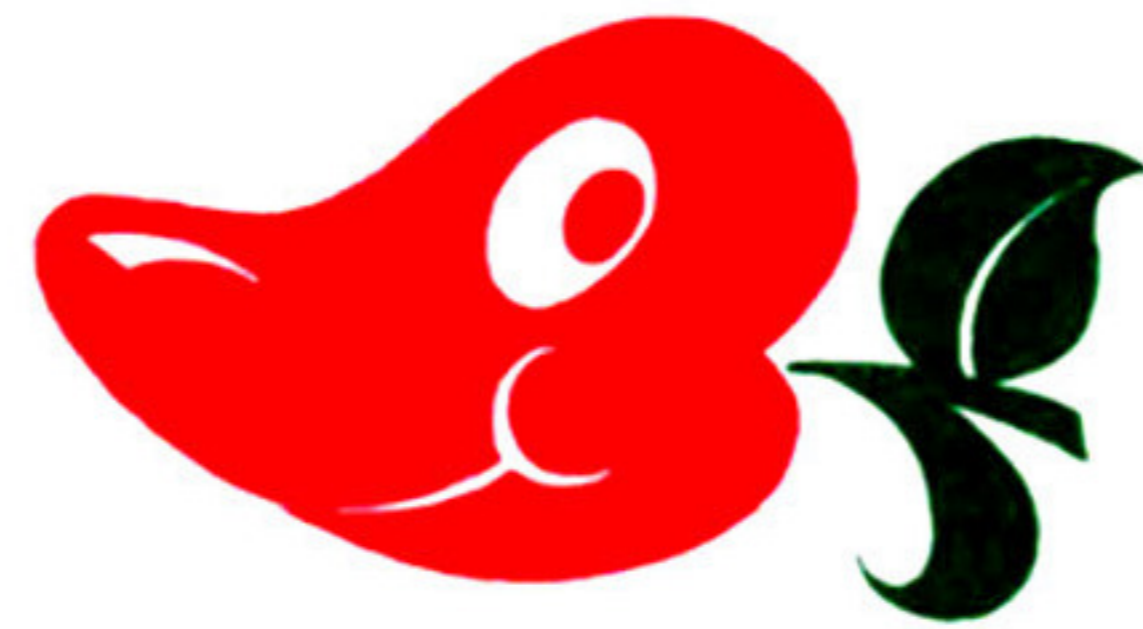
№

БІБЛІОТЕКА ПЕРЦЯ

45

**Відсканував
Олександр
ЯНОВСЬКИЙ,
опрацював
Олег ЛЕСЬКІВ**

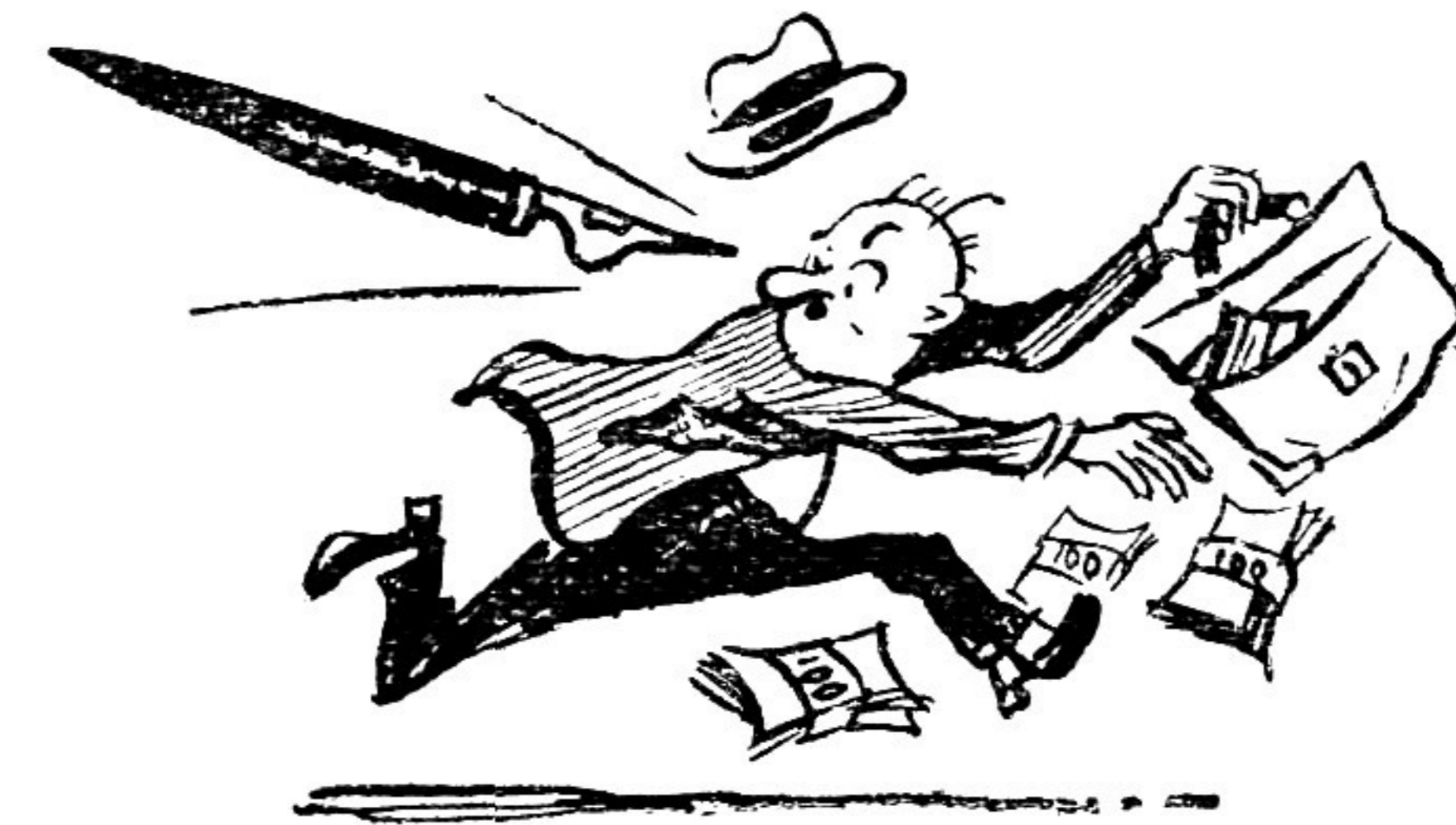
peres-ua.

peres-ua.

Григорій БЕЗБОРОДЬКО

ПОГОНЯ ЗА НЕВИДИМКАМИ

ІЛЮСТРАЦІЇ Л. БОЙКА

«РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1959

Григорій Вольфович Безбородько.

Погоня за невидимками.

(На українском языке).

Редактор М. Білкун.

БФ 22054. Зам. 6510. Підписано до друку 6. І. 1959 р.
Тираж 100.000. Формат паперу 70×105^{1/32} 1 папер. арк.
2,66 друк. арк. Ціна 1 крб.

Друкарня видавництва «Радянська Україна»,
Київ, Анрі Барбюса, 51/2.

Григорій Безбородько.

Дружній шарж.

ВЕРШНИК БЕЗ ГОЛОВИ

Що ми, товариші, на сьогоднішній день знаємо про Гая Цезаря Калігулу? Знаємо, товариші, ось що: був римським імператором. Свою владу намагався зробити необмеженою. Прославився своїми дивацтвами — на засіданнях сенату, наприклад, появлявся верхи на коні...

А що ми знаємо про Миколу Павловича Синяка, дорогі товариші?

Знаємо, наприклад, те, що на останньому засіданні правління колгоспу ім. Шевченка не було Синяка.

Тут, як і в інших фейлетонах цієї збірки, справжні прізвища дійових осіб замінено вигаданими.

Чи тому, що він не член правління колгоспу, чи, може, з іншої причини, — але не був запрошений на засідання.

А треба зауважити, що Микола Павлович не хто-небудь, а голова сільради. І, між іншим, голова саме тієї сільради, на території якої розташований колгосп ім. Шевченка. Зрозуміло, які почуття охопили голову сільради, коли він довідався, що правління артїлі посміло засідати без нього.

— Як?! — вигукнув він.

І голова у голови пішла обертом. В результаті цього відцентрового руху в голові у голови визрів план: «Гора не йде до Магомета, значить — Магомет піде до гори».

Дійшовши до такого висновку, Микола Павлович всидіти в сільраді, звісно, більше не зміг.

І незабаром за дверима, де засідало правління колгоспу ім. Шевченка, щось загупало. Потім двері відчинились і в них показалася голова. Це була голова кінська. Слідом за нею показалася ще одна голова. І це вже була голова голови сільради, який хвацько сидів у сідлі.

Поважно в'їхав голова в кімнату, смикнув за повід і повернув до столу.

Засідання було перервано. Присутні здивовано поглядали на Миколу Павловича. Дехто поспішно змінив місце, щоб опинитися подалі від баского коня.

Голова сільради відчув себе на висоті становища. І з цієї недосяжної височини розпорядився:

— Подати мені телефонну трубку!..

Оскільки він мав розмову з районом, то запропонував усім дотримувати тиші. Вимога прозвучала категорично. Навіть кінь перестав гупати по підлозі

копитом. Микола Павлович телефонував у район, а коник тимчасом простяг морду до столу і почав губами перебирати папери.

Микола Павлович скаржився по телефону на правління, що не запросило його на це засідання, а кінь співчутливим похитуванням голови ніби стверджував кожне слово скаржника.

Телефонна розмова закінчилась. Кінь круто повернув до дверей, зневажливо пирхнув, стукнув копитами і поніс галопом новоявленого Калігулу.

* * *

Гай Цезар Калігула, який прославився своїми дивацтвами, потрапив в історію. А Микола Павлович Синяк? А інші, подібні до нього, самодури?

Їх теж історія не обмине: вони в неї влипнуть!

1948 р.

Лісова бувальщина

Однієї темної ночі Іван Іванович Дібровенко тихенько, щоб ніхто не чув і не бачив, перебазувався із одного населеного пункту до іншого. Вранці він став перед ясні очі начальника лісодільниці мебльового комбінату Івана Самійловича Лапковського.

— Візьміть мене на роботу, — попросив Іван Іванович.

— А що ви можете робити? — поцікавився Іван Самійлович.

— Усе можу. Можу — завом, можу — замом, можу — і касиром...

— А дисципліну шануєте? Старших слухаєте? Язика тримати за зубами вмієте?

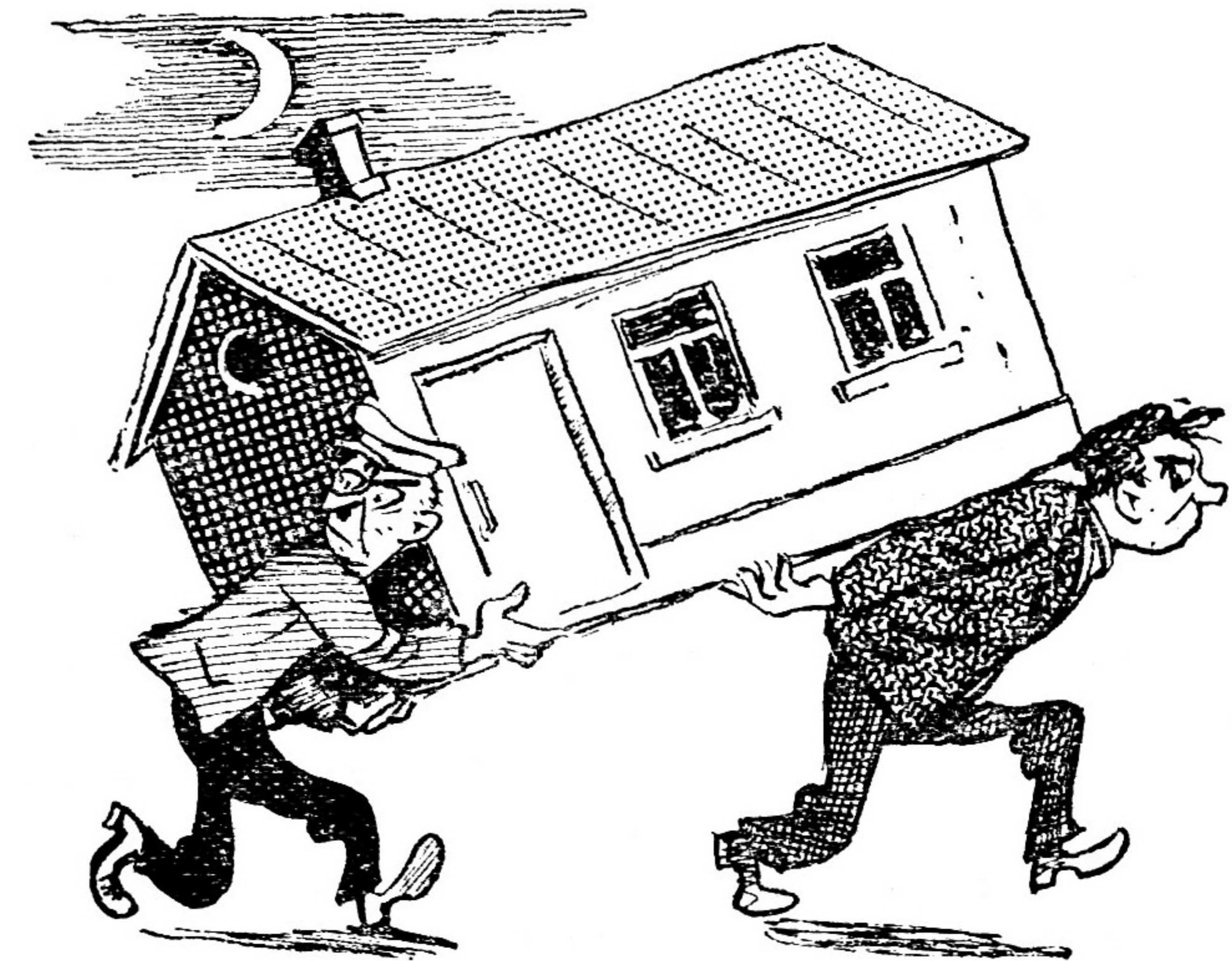
— Шаную, слухаю, вмію... — з готовністю відповідав Дібровенко.

— Тоді будете моєю правою рукою.

Так на лісодільниці мебльового комбінату працювали в чотири руки Іван Самійлович та Іван Іванович. Один грабастав зліва, другий — справа. Хто ходив у ліс, а хто — по дрова. Мебльовий комбінат так-сяк матеріалами забезпечували і себе не забували. Іван Самійлович, як людина осіла, поставив собі тихенько два будиночки. Іван Іванович, з його непосидючою вдачею, більше наполягав на свіжу копійчину.

Нахапав він чимало і знову почав ладнатись у дорогу. Та ба — затримали. І спитали:

— Це не ви працювали у поштової філії на станції

Зарудинці? І чи не ви чкурнули звітти, захопивши 12.000 карбованців?

Кинулися у мебльовому комбінаті шукати трудову книжку Дібровенка, а її нема. І не було. Бо ніхто її від нього і не вимагав.

І почав директор комбінату картати себе за таку надмірну довірливість. Почав потилицю чухати.

Так довго й ретельно чухав, що не помітив, як вискочив сухим із води другий пройдисвіт — Іван Самійлович Лапковський.

Сорока й Ворона

Перед головою райвиконкому стояла схвильована жінка.

— Я член партії, дружина Героя Радянського Союзу. Мене обікрали... Документи, речі, все...

Голова співчутливо поглядав на жінку.

— Я прошу допомогти мені влаштуватись на роботу. Знаю сільське господарство.

Голова замислився, потім спитав:

— Головувати в колгоспі змогли б?

— Ну, звичайно. Все життя головувала. Жаль, що не можу документи показати — ви б переконалися...

Жінка говорила ще щось скоромовкою, а він хмурився: «Ну й сорока! Така кому завгодно баки заб'є...»

— Що ж, будемо вас рекомендувати, — сказав голова райвиконкому і, вмочивши перо в чорнило, написав записку:

«Голові Жовтівської сільради. Прийміть цю жінку як належить по закону. Рекомендуємо на голову колгоспу».

Жінку прийняли як належить: дали їй житло, гостинно розкрили перед нею двері колгоспної комори.

Невдовзі вона повідомила, що у невідкладній справі її викликають до столиці. Пару днів вона там буде вільна і зможе походити по магазинах. Так що, коли кому щось треба, — хай несе гроші...

Охочих знайшлося чимало. Назносили кілька тисяч карбованців. Іншому, можливо, не довірили б, а тут — людина авторитетна. Сам голова райвиконкому на голову колгоспу рекомендував.

Поїхала «авторитетна людина» — і будьте здорові. Кинулись розшукувати, так ніхто навіть прізви-

peres-ua.

peres-ua.

ща до пуття не знає... У тому числі й голова райвиконкому, який її рекомендував.

Тепер він, звісно, вже не голова, але дуже криється, коли вдома дитина йому каже:

— Татку, не роззявляй рота, бо сорока влетить!

Майстер кулі відливати

— Отже, підходжу я вам чи ні? — спитав парубок.

Працівник відділу кадрів заводу «Жовтнева кузня» перш, ніж відповісти, перегорнув сторінку трудової книжки.

— Даруйте, — спитав він, — тут написано: «Звільнений за наказом директора № 224». Не розшифруєте, що то за наказ?

— А, дурниці! Це — наказ про моє звільнення за станом здоров'я. Лікарі радили змінити клімат...

Парубок усміхнувся, блиснувши золотим зубом. І ця посмішка остаточно зачарувала працівника відділу кадрів. Він зразу ж оформив документи про призначення Миколи Миколайовича Шорникова на посаду техника.

Незабаром у техника появився диплом інженера-металурга.

На заводі Шорникову вже готували підвищення. Та раптом все провалилося.

Зайшов Шорников до нотаріуса зняти копію з диплома, а там помітили, що диплом підроблений.

Спеціаліст-ливарник добре наловчився «відливати кулі». Він, виявляється, працював до цього на Липецькому механічному заводі не техніком, а заготовачем, попався там на крадіжці — і його віддали до суду.

Коли про це повідомили дирекцію заводу «Жовтнева кузня», там від здивування ахнули:

— Га? Невже? Не може бути...

«Невжекнули» і працівники міліції, коли дізналися, що паспорт Шорникова, на якому вони поставили штамп прописки, — теж був фальшивий.

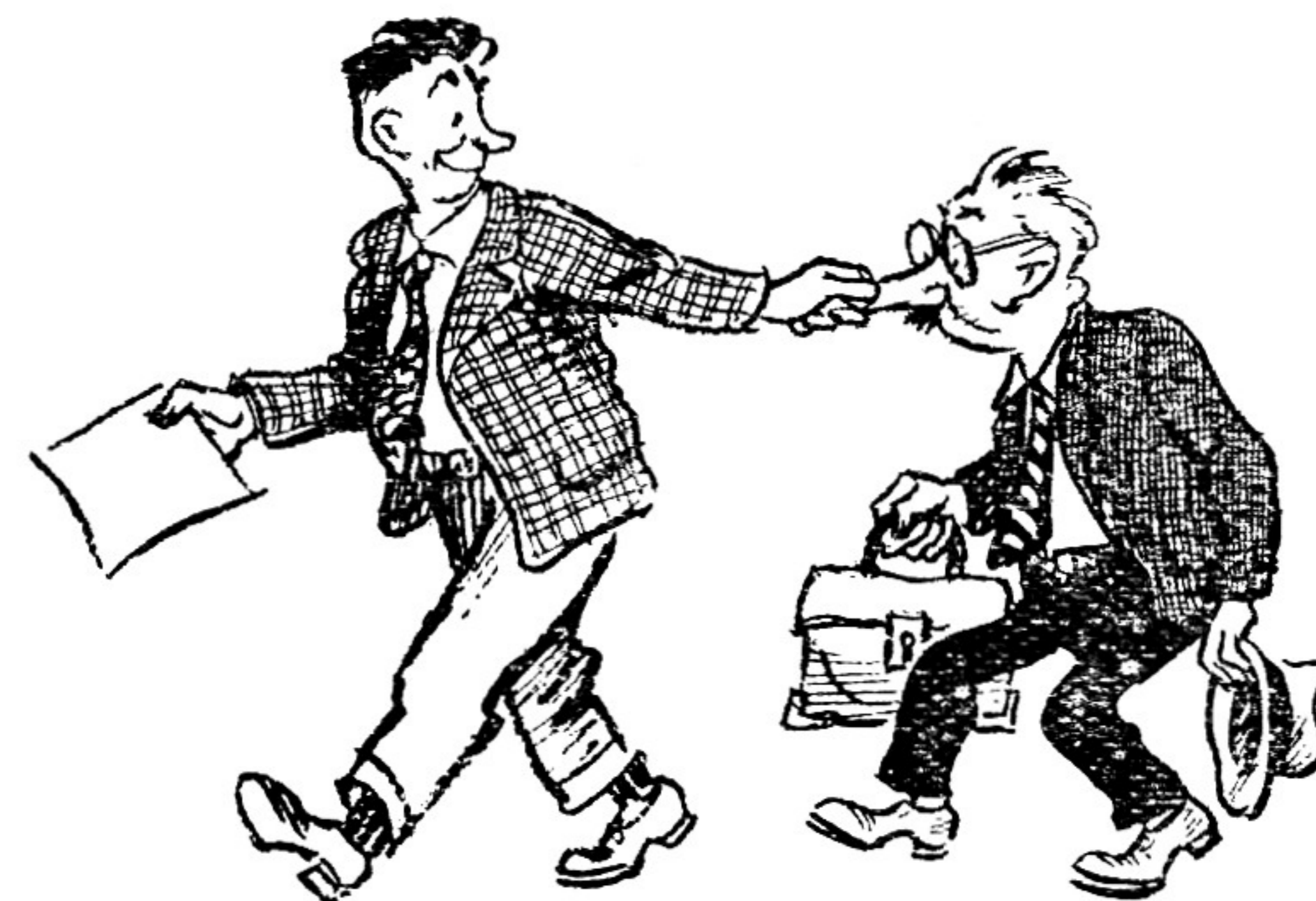
— Та невіже? — здивувались вони. — Та де? Та в чім діло?..

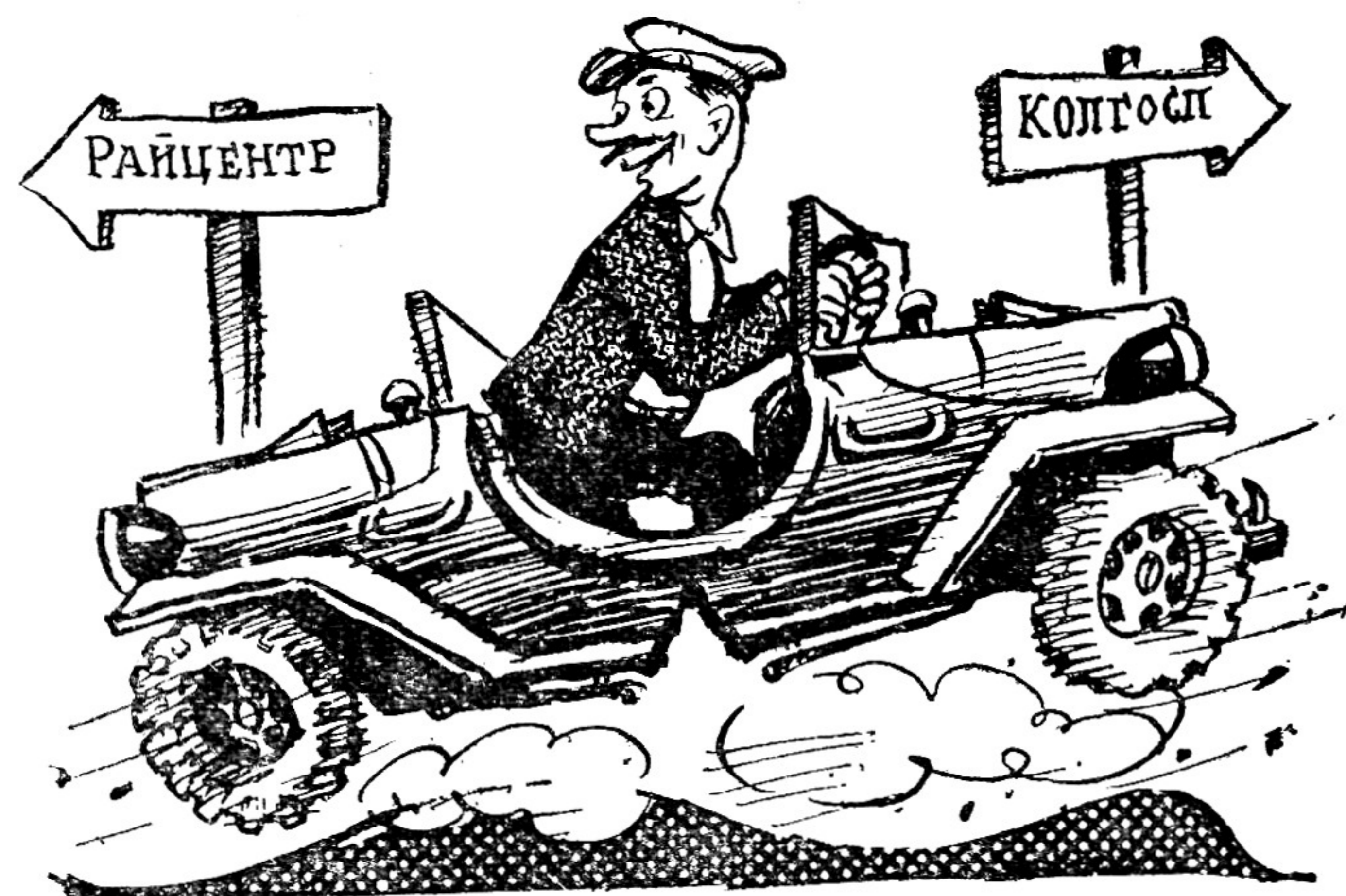
* * *

Діло, дорогі товариші, у шляпах і роззявах!

У роззявах і шляпах, яких дуже легко водити за носа.

1953 р.

В гостях і дома

Сонце низенько, вечір близенько... У конторі колгоспу «Широкі лани» сидять члени правління і чухають потилиці: у нагальній справі потрібен голова колгоспу, а його нема.

На полі нема, в селі теж не видно. Де ж він?

— Дома...

— То викличте Григорія Карповича з дому!

Виявляється — не можна викликати, бо дім Григорія Карповича аж у Клесові — за 18 кілометрів од колгоспу.

— То, може, секретар колгоспної парторганізації чим зарадить?

— І він махнув додому... у Клесів.

— А що, як звернутися до голови сільради?

— Це ж куди звертатися? Знову до Клесова? — невесело посміхаються члени правління. — У сільраді Володимира Юхимовича після шостої години не шукайте.

Зважаючи на таке безголів'я, члени правління артілі «Широкі лани» і цього разу змушені вдатися до послуг телефону. Той, принаймні, завжди на своєму місці. По телефону вони мало не щодня одержують від голови вказівки, наряди, поради...

Телефоністки — це той актив, на який голова колгоспу спирається у своїй повсякденній роботі. Аж страшно подумати, що було б, якби раптом перестав діяти телефонний зв'язок!

Воно, правда, й тепер доводиться докладати чимало зусиль, щоб той зв'язок підтримувати. Тільки-но додзвонишся до колгоспу, тільки-но почнеш заглиблюватися у справи, а тут тобі над вухом кричать:

— Кінчай!..

Гадаєте, це телефоністка кричить? Нічого подібного! Це кричить Микола Антонович:

— Кінчай! І в мене колгосп. І мені керувати треба.

Третій рік людина примудряється керувати колгоспом ім. 30-річчя Жовтня, живучи за двадцять кілометрів од нього. І третій рік мало не на дві половини розривається між селом і райцентром. У селі Микола Антонович головує, а в місті ночує. А буває, що й днює. Це — коли з неба дощ накрапає або дуже сильний вітер віє. Тоді у Клесові на телефонній станції збирається ціла асамблея голів. Тут, крім Григорія Карповича і Миколи Антоновича, можна бачити ще й голову колгоспу «Промінь», голову Єль-

нинської сільради і багатьох інших сільських керівників, що мешкають у місті.

Дістається в такі дні телефоністці. Один її, бідолашну, тягне за рученьку, другий за рукав, третій в ноги кланяється, слізно молить, щоб йому дала провід поза всякою чергою:

— У мене,— кричить він,— хліб осипається. Або ріжте, або негайно дайте покерувати!

— А мені що — керувати не треба? — здіймає галас інший... — У мене картоплю бур'яни глушать, буряки!..

— А в мене не глушать? Не дасте лінії — буду скаржитись секретареві райкому.

Трапляється, що секретареві райкому і справді доводиться мирити кочових голів.

Сідаючи за круглий стіл, він втихомирює їх, визначає регламент і встановлює сувору черговість телефонних переговорів.

Секретар райкому сам любить порядок і цього ж вимагає від інших.

Порядок наведено. Телефон працює, голови керують, діла йдуть...

Дивні діла!

1955 р.

Ні, рідко хто так умів полонити серця людей, як Леонід Павлович.

Одних він брав за душу своєю чарівною посмішкою, інших — словом теплим, променистим...

Дівчата з їдальні — ті, наприклад, нахвалитися ним не могли:

— Душа-чоловік!.. — захоплено оповідали вони. — За одним столом зі всіма їсть, п'є, веселі анекдоти розповідає, і не скажеш, що — директор.

Кілька років тому цей директор раптом став героєм дня. Про нього заговорили на зборах, партійних конференціях, нарадах. Його почали ставити як при-

клад іншим керівникам підприємств міста. До нього стали ходити вчитися, як слід порядкувати на заводі.

Чим же Леонід Павлович завоював таку популярність? Може, запровадив на заводі якісь нові методи праці? Або зробив якийсь переворот у техніці?

Ні. Там, де йшлося про технічний прогрес, Леонід Павлович був, як кажуть, не такий сивий, як сірий, і нічим не відзначався. А відзначитись йому дуже хотілося.

Пригадавши старе прислів'я: «По одежі стрічають», він одягнув ввірений йому завод у розкішні зелені шати. Зашелестіли оксамитовим листям молоді дерева; на гарно спланованих клумбах усіма барвами райдуги заграли ніжні, пахучі квіти; не пошкодував директор коштів навіть на те, щоб спорудити велику заводську оранжерею.

Демонструючи представникам різних організацій оце зелене вбрання, директор, між іншим, зауважував, що скоро він тут ще й не таке покаже.

— Скоро у мене тут апельсинчики зацвітуть, — говорив він. — Побачите... Я вже й про саджанці подбав.

Гості хвалили директора. Одні — прямо в очі, інші — поза очі, з високих трибун.

А поки Леоніда Павловича хвалили та вихваляли, пороги багатьох районних і міських установ оббивала молода дівчина Галина.

— Мене директор заводу звільнив з роботи і виселив з гуртожитку, — скаржилася вона.

— За віщо?

Дівчина ніяковіла, червоніла і, ковтаючи сльози, відповідала:

— Ну, приставав... А я...

У райкомі партії не повірили Галині. Надто вже брудну історію розповіла вона. Якось не в'язалося таке паскудство з такою солідною людиною, як Леонід Павлович, з людиною, яка кохається у квітах, у апельсинах...

Настала осінь. Пожовкла зелень, одцвіли квіти, і до райкому навідалася інша працівниця заводу — Марія.

Вона розповіла історію ще брутальнішу, ніж попередня.

— Невже, — обурювалася вона, — директор може собі таке дозволити: «Будеш моєю, — каже, — то й роботу хорошу підберу, і квартиру дам, а ні — з заводу вижену!»

Цього разу в райкомі вже задумалися. Думали довго і прийшли до висновку, що краще буде, коли цією справою займеться прокуратура.

Прокурор району взяв справу до своїх рук і негайно ж довів її до кінця.

— Нічого, голубонько, не вдієш, — сказав він, вислухавши дівчину. — Мужчини майже всі такі...

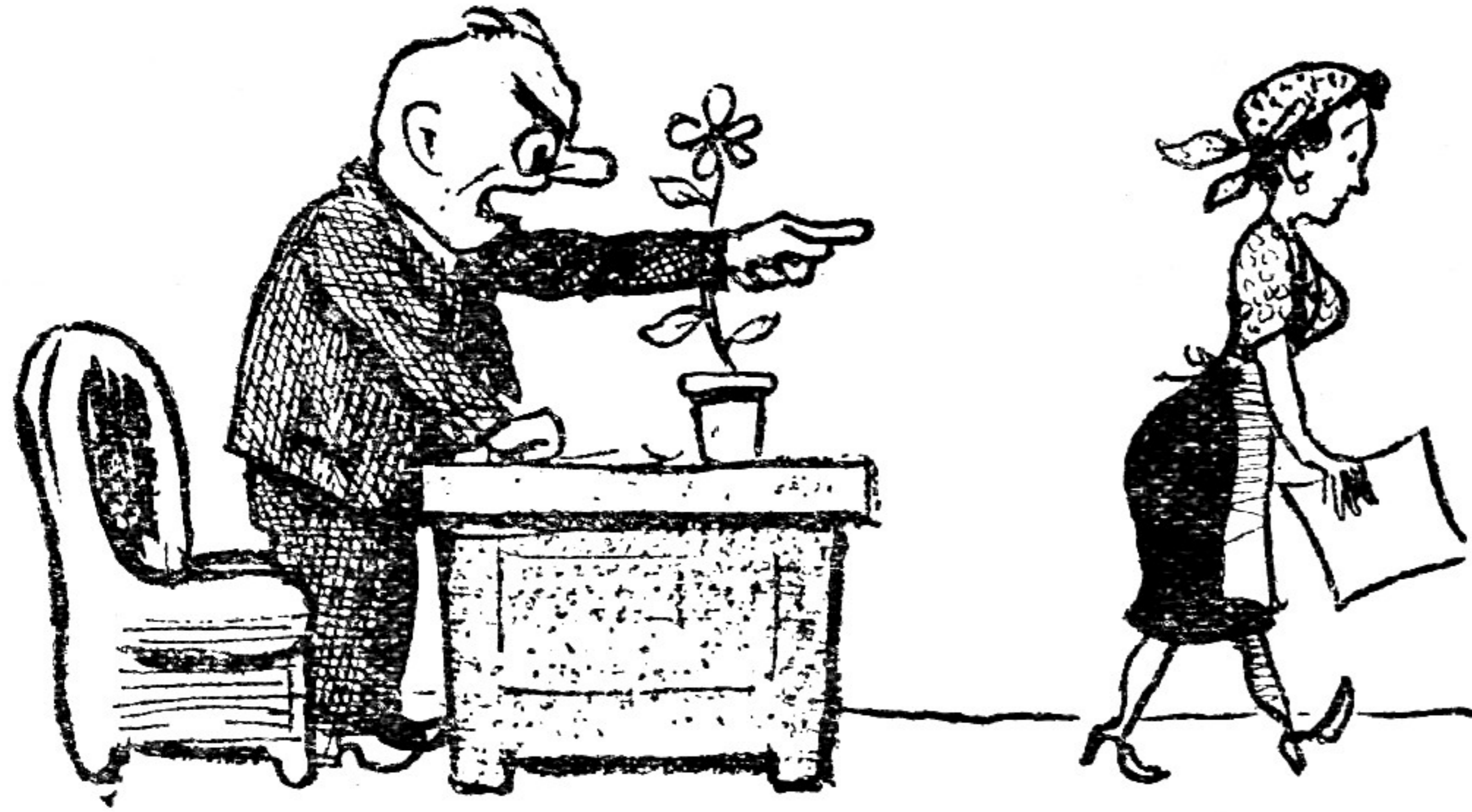
І лагідно спровадив скаржницю за двері.

А ще не так давно у ці ж двері стукалася Софія. Вона теж скаржилася на директора заводу, заявляла, що не тільки її, але й деяких інших робітниць він примушував до співжиття.

Прокурор порадив тоді Софії звернутися безпосередньо до секретаря райкому.

А через кілька днів Леонід Павлович викликав Софію до себе в кабінет і, дихаючи їй в лице горілчанним перегаром, закричав:

— Я тобі покажу, як скаржитись! Будеш плескати язиком, — довго в мене не попрацюєш.

І незабаром довів, що він господар свого слова, — звільнив Софію з роботи.

У нього не тремтіли руки, коли він підписував цей наказ. Він був певен, що ніхто не насмілиться зазіхнути на його авторитет.

І не помилявся.

Зелена смуга, якою директор оперезав територію заводу, служила йому надійним захистом від усяких посягань на його особу. Сповнений власної гідності, ходив Леонід Павлович по зелених алеях, які так звеличили його. Під ноги він тепер уже не дивився: розтопчеш якусь квітку — невелика біда, виросте друга... З людьми він теж перестав говорити, а коли й розкривав рота, то з нього виривалися тільки хрипкі лайливі звуки.

Якось у заводській оранжереї помітив він дівчину з свіжим, привабливим обличчям і раптом залився соловейком:

— Гм... Що ви, любонько, тут робите?

— Я — не Любонька, мое ім'я...

Дівчина назвала своє ім'я, прізвище, пояснила, що вона тут працює, доглядає оранжерею.

— Дуже приємно, дуже приємно. У мене якраз до вас є справа. Дуже прошу, присядьте на хвилинку. Чого ж ви відсуваєтесь?

За кілька хвилин директор з диким вереском вискочив з оранжереї. У нього було подряпане обличчя.

— Ну, гаразд! — обернувся він убік оранжереї, — ти мене ще згадаєш!...

І згадала. Наступного ж дня дівчину викликали до відділу кадрів і вручили наказ про звільнення за... скороченням штатів. І тут же в наказі, одним тільки параграфом нижче, писалося, що на місце звільненої зараховується інша робітниця.

Свавілля?

На заводі давно вже звикли до цього. Вирішивши, що завод — це його вотчина, Леонід Павлович доклав немало зусиль, щоб відбити у людей охоту втручатися в його дії. Він звик все робити сам. Навіть звання інженера сам собі присвоїв, хоч жодного вищого учбового закладу ніколи не кінчав.

Були, правда, такі сміливці, що пробували піднести голос проти свавілля директора, — їх на заводі давно вже нема. Не потерпів директор цих людей, вижив їх з заводу.

Недаремно говориться: дай свині роги — вона всю череду переколе. Коли про негідну поведінку директора спробував заговорити голова заводського комітету профспілки, директор і на нього накинувся з криком, образами, назвав неробою, дармоїдом і суворо наказав не втручатися у заводські справи.

Закинув слово секретар партійного бюро — і Леонід Павлович йому також нагадав:

— Знай, з ким говориш!..

З рядовими працівниками заводу у директора розмова значно коротша: «Я у себе на заводі цього не потерплю. Пиши заяву...»

Одні писали — і пішли з заводу «за власним бажанням». Інші відмовлялися писати.

З такими Леоніду Павловичу доводилося ще зустрічатися на суді. І суд, як правило, скасовував свавірні накази директора-самодура. Суд поновлював людей на роботі, зобов'язавши адміністрацію виплачувати їм компенсацію за вимушений прогул.

І Леонід Павлович, звичайно, платив. На «його заводі» є державна каса. У ній грошей вистачить.

Коли ж доходило до платежів з власної кишені, тоді директор таким щедрим не був. Затіявши ремонт власної квартири, він почав міркувати, як би це дешевше зробити. І додумався: наказав головному механікові «провести» цю роботу нарядом по заводу. Головний механік не пішов на таку хитру механіку — і... директор понизив його в посаді. Та коли б тільки понизив! А то ще й принизив, тяжко й незаслужено образив.

Директор заводу гадав, що його зелена захисна смуга вічно буде йому захистом од усіх можливих неприємностей. Він і оранжерею розширив, і навіть, як обіцяв, апельсинові й лимонні саджанці придбав. Та — не допомогло. Довелося-таки відповісти за те свинство, яке розвів під своїми зразково-показовими зеленими шатами.

На засіданні бюро райкому партії, де розглядалася справа Леоніда Павловича, було виголошено чимало гнівних слів на адресу директора-самодура. Загальну думку висловив тоді один з членів бюро райкому. «Шкода, — сказав він, — що за квіточками та іншою декоративною мішурою ми не розгледіли бридку душу цього чоловіка».

Можна було гадати, що членам бюро вже більше не доведеться бити себе в груди і скаржитися на свою короткозорість. Вони тепер мали можливість побачити негідника на весь його зріст.

Та не так сталося.

На засідання бюро директор прибув не сам, а в супроводі двох своїх високопоставлених керівників тресту. Вже вони, сердеги, розпиналися, мало з шкіри не вилазячи, і таки довели, що можна чорне зробити білим. Виручили Леоніда Павловича. Відстоя-

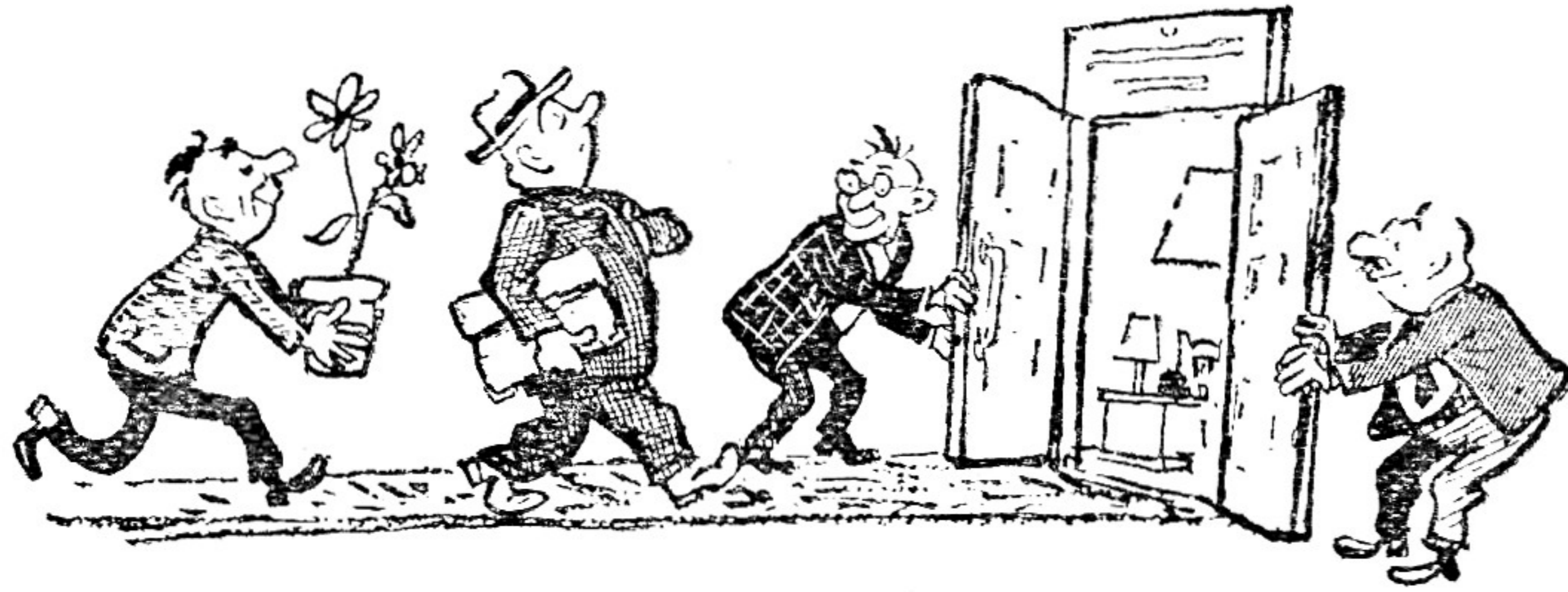
ли. Не дали виключити його із партії. Тільки від керівництва заводом усунули.

А через три тижні ті ж керівники тресту, загіпнотизовані чарівною усмішкою Леоніда Павловича, пересунули його ближче до себе і висунули на посаду... головного технолога тресту. І нікого навіть не збентежило те, що в «головного технолога» освіти немає і що на технології він розуміється не краще, ніж деякі парнокопитні на апельсинах.

Тепер Леонід Павлович керує вже не одним, а кількома заводами; у тому числі — і тим, з якого його зняли.

Ось яку силу таїть в собі декоративна посмішка!

1956 р.

Ой чого ж ти, дубе?..

У цьому місті, на вулиці Над'ярній, стоїть дуб, високий і похмурий. Стоїть він у якійсь невимовній тузі, похиливши гілля своє трохи не до самої землі.

— Ой, чого ж ти, дубе, на яр похилився? — спитали ми. — Невже не радий сонячному літові?

А дуб відповідає:

— А чого радіти, коли ні з ким слово мовити, ні до кого листям прошуміти. А ще ж тільки торік...

Дуб шумно зітхнув.

— Торік, бувало, тільки листячком шелесну, а вже з Першотравневої, з Жовтневої, з інших вулиць міста до мене доноситься зелений шум сотень таких, як я, дерев. А які то були дерева — тополі! Поетами оспівані. Немає вже цих тополь. Були — та загули! А тепер, видно, й моя черга прийшла.

Ще раз гірко зітхнув дуб і розповів нам свою сумну думу.

Ось його розповідь у перекладі на людську мову.
...Почалося все з пера.

Умочив Микола Павлович — завідуючий зеленим господарством міста — перо в чорнило і розмахнувся підписувати один офіціальний документ. Розмахнувся і... не підписав. Вивів першу літеру прізвища і з жахом схопився за серце: на папір напливало щось чорне, брудне.

— Муха! — з огидою вигукнув він. — Дохла муха...

Але те, що разом з чорнилом сповзло з пера, мало якісь невиразні форми і більше нагадувало вату або пух.

— Так воно й є — пух. Тополиний пух!

Це він, залетівши в чорнильницю завідуючого зеленим господарством, зіпсував документа, поданого Миколі Павловичу на підпис.

Та на цьому неприємності не закінчилися.

Того ж дня завідуючому зеленим господарством довелося мати розмову ще й з начальником міської контори благоустрою.

— Що це? — гнівно спитав той, показуючи рукою собі під ноги.

— Як що? Тротуар! — здивовано відповів Микола Павлович.

— Сам бачу, що тротуар... А на тротуарі — що?

— Пух. Тополиний...

— Так он воно що виходить... Контора благоустрою старається, тротуари прокладає, а зелене господарство їх пухом засмічує. Я вас питаю, куди це годиться? Хіба це прикраса для міста, коли скрізь

літає пух, ніби домашні господарки прямо на тротуарах подушки витрушують?

Як на це відгукнувся Микола Павлович — невідомо. Відомо тільки, що зразу ж після цієї розмови він подався до голови виконкому міськради.

— Цікаво, у якій справі ви... ви... апчхи!.. апчхи!.. — несподівано розічхався голова міськради.

Так розічхався, що аж сльози на очах показалися.

— Господи! — простогнав він. — Звідки береться цей пух? Життя від нього немає! Лізе у вуха, у ніс, у рот. Тьху, гидота!..

— Істинно, гидота. Але нічого не вдієш, природа, — зауважив завідуючий зеленим господарством.

— Яка природа? — плюнув спересердя голова міськради

— А така — пух же тополиний.

— Невже не можна позбутися цієї капосної природи?! — благально промовив голова міськради.

Завідуючий зеленим господарством давно, видно, чекав цього запитання.

— У мене, товаришу голово, — сказав він, — є ідейка: треба всі тополі, що ростуть біля міськради, викорчувати.

— Викорчувати?.. Гм... Ідейка не погана. Але... як на це подивляться в облвиконкомі? Скажуть, міськрада про себе подбала, всю Жовтневу вулицю очистила, а облвиконком хай на своїй Першотравневій вулиці кашляє й чхає від пуху.

— М-да, — замислився і завідуючий зеленим господарством. — Таке сказати можуть.

— Тоді от що, — промовив своє вирішальне слово голова міськради, — зрубаємо тополі і на Першотравневій.

— А на вулиці Центральній, де обком?

— Зрубати і там! Під самий корінь! Щоб тополиним пухом і не пахло! Розвели тут безкультур'я!

Прийнявши таке рішення, голова міськради і завідуючий зеленим господарством зразу ж від слів перейшли до діла.

Загули, завищали пилки в місті. Загупали сокири. За кілька днів понад півтораєста чудесних струнких тополь, гордість і прикраса трьох центральних вулиць міста, наклали своїм тополиним життям.

Голова міськради і завідуючий зеленим господарством святкували перемогу. Жодна тополинка вже не залетить до їхніх відповідальних носів і не викличе такого недоречного й некультурного чхання.

Тепер, після корчування, міські вулиці нагадують велику блискучу лисину на голові красуні.

Що правда, то правда: тополиного пуху на цих вулицях уже не видно. Та не видно там і зелені. Де кучерявилися густі тополі, стирчить тепер тонке, голе і в багатьох місцях уже сухе паліччя, назване в офіціальних документах міськради «зеленими насадженнями».

Ходять люди повз ці «насадження» й очам своїм не вірять. Невже, думають вони, це дійсність, а не сумний сон?

— ...Між іншим, — глухо прошепелів старий дуб, що розповів нам цю історію, — вітром донесло до мене, що керівники міста знову нагострили сокири. Знищивши тополі, вони тепер заносять руку на дуби, — щоб не смітили своїми жолудями, щоб не ронили їх на відповідальні голови... Кажуть, що го-

лова міськради точить перо, готуючи спеціальну постанову про це.

І зашумів дуб у гніві:

— Ех, коли б моя сила, ударив би я цих рубак, щоб у них пера з рук повилітали. Ні пуху вам, ні пера! — сказав би я їм. — Не вмієте живе, зелене дерево цінувати,—перекваліфікуйтесь на дроворубів. Це вам більше до лиця!

1957 р.

peres.ua.

peres.ua.

Що не кажіть, а багато ще таємниць ховає від нас природа. Ще довго доведеться людям сушити собі голови, щоб розкрити всі таємниці буття...

Ну от хоча б таке. Хто може розкрити секрет торговельної полиці, хто може сказати, чому, наприклад, у магазинах готового одягу не видно нічого для високих на зріст чоловіків та жінок?

Очевидно, ніхто.

І от, уявіть собі, раптом чуємо: в одній області, до якої півдоби їхати залізницею, того одягу на великих — хоч греблю гати!

Поїхали. І повернулися, як кажуть, з великим носом.

Але перед тим, як повертатися, ми завітали до голови облпромради.

— Скажіть, будь ласка, Вікторе Івановичу, — спитали ми у нього, — чи не замислювалися ви над тим, чому високі на зріст люди нічого не можуть придбати для себе у магазинах готового одягу?

Голова облпромради посміхнувся:

— Я, як бачите, і сам не дрібного калібру... На власному досвіді переконався, що придбати на свою мірку щось готове — майже неможливо. Взяти хоча б таку дрібницю, як прогумований плащ. Магази́ни завалені плащами, а вибрати — ні з чого: скрізь тільки сорок шостий та сорок восьмий розміри...

Ми розповіли Вікторові Івановичу історію про кілька тисяч метрів прогумованої тканини, «заощаджених» і привласнених групою шахраїв на одному із столичних підприємств. Але, як виявилось, голова облпромради і сам уже добре знав про це.

— Це ж вони, іроди, спеціально так кроїли, щоб собі «економію» викроїти! — з гнівом сказав він. — Шили самі лише недомірки, а матеріал одержували на плащі всіх розмірів.

Багато цікавого почули ми від Віктора Івановича, побувавши в його просторому службовому кабінеті. Прийом, можливо, пройшов би, як пишуть газети, у теплій і дружній обстановці, якби дідько не смикнув нас за язика і з нього не зірвалося б нетактовне запитання:

— Чому, — поцікавилися ми, — у магазинах вашої області не видно трикотажу на людину такого зросту, як от, приміром, ви, Вікторе Івановичу? Ні білизни на вас не знайдеш, ні джемпера... Невже трикотажні артілі вашої системи випускають продукцію тільки для дітей?

— Що ви!.. — аж змінився на лиці голова облпромради. — Ви, може, думаете, що і в нас теє... Ні, пробачте! У нас є точно опрацьована шкала розмірів, так звана «ростівка». Чули про «ростівку»?

Ой, чули!.. Так багато про неї наслухалися, що більше вже й слухати не хотілося...

* * *

Вийшовши з цього кабінету, ми спіймали себе на тому, що так і не з'ясували, чому у магазинах не видно трикотажу великих розмірів.

— А ви навідайтесь на трикотажну фабрику, — порадили нам досвідчені люди. — Там вам скажуть.

Прийшли. Стукали у двері до директора трикотажної фабрики. Заглядали в кабінети головного інженера і начальника планового відділу. Розмовляли з секретарем фабричної партійної організації. Однак чіткої, ясної відповіді на своє запитання так і не дістали.

— Не туди стукаєте, — шепнув нам на вухо вахтер, що стояв у прохідній. — Ви б у Большакова спитали, у начальника охорони фабрики.

— Де ж він?

— Його тепер самого охороняють.

Павло Іванович Большаков — людина з великим багажем знань. Він обізнаний з такими тонкощами виробництва, про які вам не розповість і сам директор фабрики.

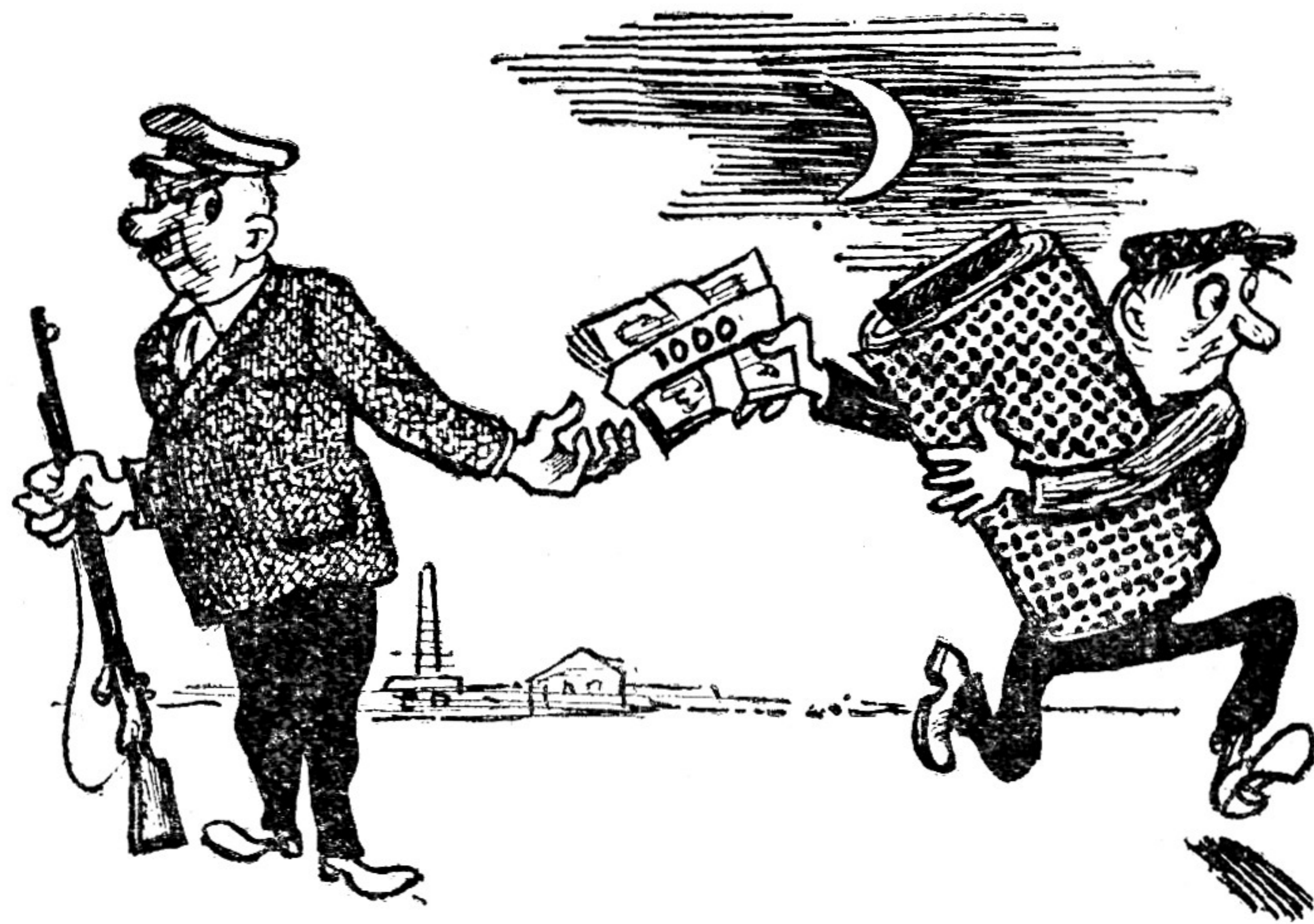
І він справді дав переконливу відповідь на запитання, яке уже не перший рік цікавить сотні тисяч громадян вищесереднього зросту.

— Чому не видно у продажу одягу великих розмірів? А тому, що нема вигоди його шити. Та ви

хоч би й нашого фанговщика Кельнера спитайте: що було б, коли б він налягав на виробу великого розміру? Чи зміг би він тоді зекономити для себе і вивести з фабрики пряжі на 600 шерстяних кофт?

Большаков оперує цифрами, як справжній бухгалтер. Воно й зрозуміло. Без точного обліку він ніяк не міг обійтися. Адже кожен, хто виносив з фабрики крадену пряжу, повинен був, за джентльменською угодою, зробити «відчислення» й для начальника охорони. Інакше — не пройдеш, не проне-сеш!

Большаков не ремствує на свою клієнтуру. Вона ділилася з ним по-божому. За кожну операцію він одержував 300—500 карбованців. Справно здавав внески не тільки Кельнер, але й Кухбліндер, і Литвинов, і Буруляк. Крали, правда, безсовісно, за-

те ж розплачувалися з начальником охорони по совісті.

Але при всій своїй обізнаності з тонкощами виробництва, начальник охорони трикотажної фабрики проте не може сказати, куди поділася винесена з фабрики «зекономлена» пряжа.

Тут уже Большаков посилається на Марію Борецьку.

Марія Іванівна Борецька добровільно взяла на себе обов'язки начальника перевалочного пункту. Більша частина краденої пряжі потрапляла до неї, а вона вже просувала її далі.

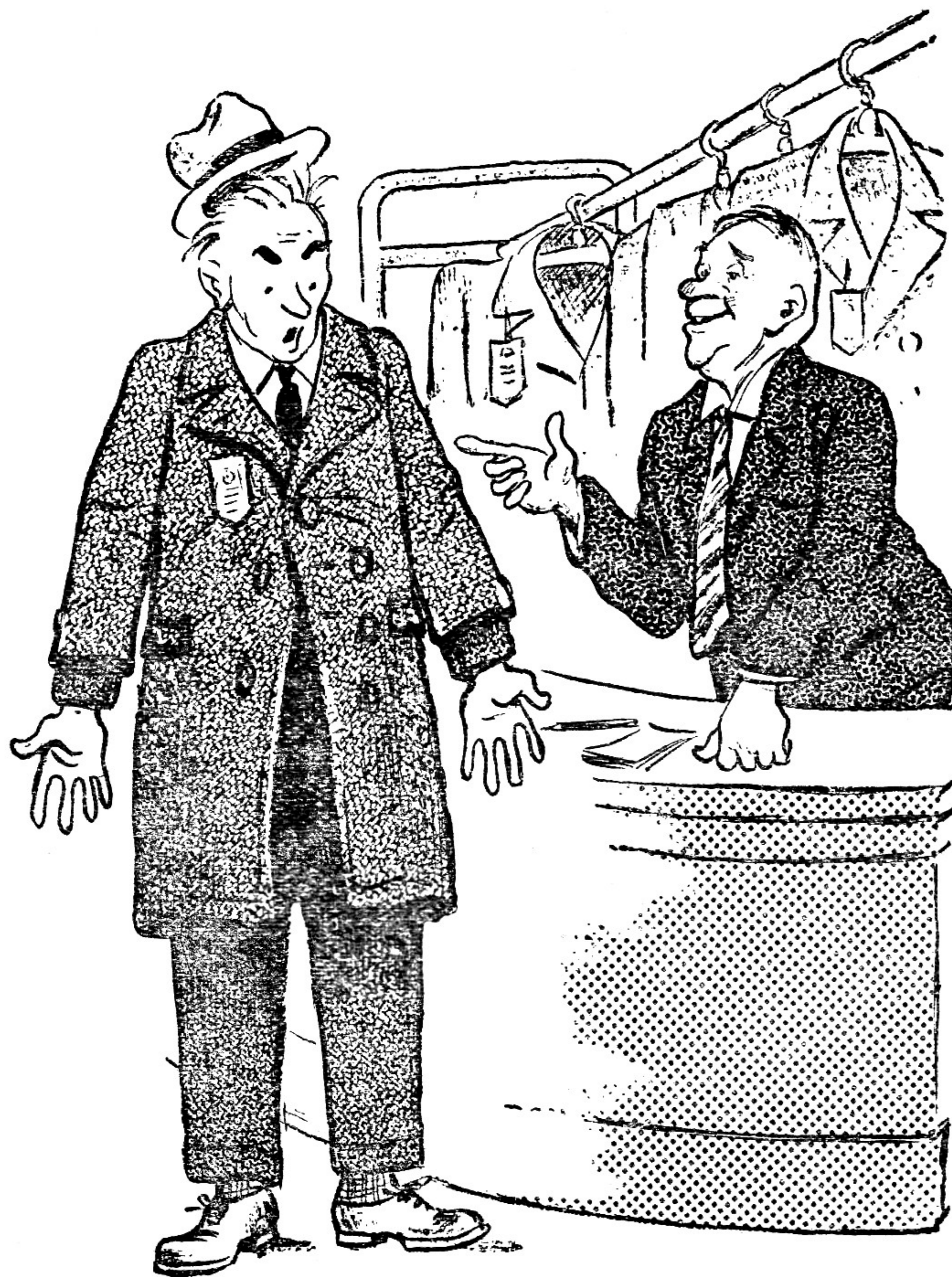
Якби, скажімо, хтось на фабриці ухопився за один кінець украденої шерстяної нитки, то переконався б, що другий її кінець тягнеться аж до тієї вулиці, де розташувалися виробничі цехи трикотажної артілі.

Там, в артілі, як правило, працюють дві денні зміни.

Але чого це серед темної ночі в цехах артілі сновигають якісь тіні? Чого цокотять верстати? Яка нечиста сила пустила їх?

Може, бити на сполох? Може, будити голову артілі Миколу Михайловича Лубцова і технічного керівника Юхима Захаровича Шлігера? Хай поспішають сюди! Хай ловлять злочинців!

Ні, бити на сполох не треба. І будити нікого не треба. Голова артілі й технічний керівник сплять міцним, здоровим сном... Вони і вві сні скажуть вам, що в цеху серед ночі працюють свої люди. Працюють «на себе» — тобто крадькома переробляють крадену пряжу, роблять жіночі шерстяні жакети, хустки і продають їх по спекулятивних цінах.

На ці нічні клопоти своїх підлеглих Лубцов і Шлігер дивилися з неприхованою іронією. Так, мабуть, поглядає на дрібного кишенькового злодія хапуга, що звик цупити тисячі.

Ні, голова і техкерівник трикотажної артілі на дрібниці не розмінювалися. Стоячи при кермі великого корабля, вони виходили у велике плавання. А щоб не збитися з курсу, підібрали команду з таких же, як самі, піратів. Були тут і начальники цехів, й обліковці, і завідуючий складом. Було десятків зо два інших — великих і малих — злодюг.

Що робили вони?

Боролися за «економію». Заховавшись за горезвісну «ростівку», вони випускали у продаж трикотажні вироби, занижені у вазі і розмірах. А з лишків пряжі, що створювалися внаслідок цього, вони виробляли жіночі жакети і кофти.

Десятки. Сотні. Тисячі жакетів і кофт...

Як збути таку величезну кількість краденого?

Ні, тепла компанія не вдавалася до засудженого методу спекуляції з-під поли. Вона продавала награбоване відкрито, у державних магазинах. Для цього компанія зв'язалася з такими торговельними магами і чародіями, як Кизима, Лютчиков, Гладенький...

Так і бачимо, що у голови облпромради раптом витяглося від здивовання обличчя.

— Який Гладенький? Невже ревізор нашої облпромради?

Заспокойтеся, Вікторе Івановичу. Не він, а його рідний брат.

Щождо ревізора Гладенького, то його, між іншим, теж добре знає компанія злодюг з трикотаж-

ної артілі. Вони ще не забули, як цей Гладенький приходив до них на обслідування і як повертався назад, тримаючи в руках акта про те, що в артілі — тиша, гладь, божа благодать...

* * *

А ви шукаєте великий одяг.
Шукайте великих хапуг, а там, за їх спиною, що завгодно знайдете!

1957 р.

По чайній ложечці...

Жив старий із своєю старою біля самого синього моря.

Жили вони у просторій комунальній квартирі на одній з центральних вулиць шумного міста рівно тридцять літ і три роки.

Дід, вийшовши на пенсію, більшу частину дня пропадав у міських садах і парках, де відстоював спортивну честь команди шахістів Приморського райсоцзабезу. А баба вдома на своєму балконі поралася коло квітів та всякої іншої зелені, яку розводила у старому дерев'яному кориті.

І раптом бабу — наче гедзь укусив.

— Не хочу, — каже, — більше жити в цьому вічному шумі-гамі. Хочу в тишу, поближче до землі родючої.

Дід тільки очима лупнув. А стара йому:

— Давай власну хатку збудуємо. На околиці. Са-

док заведемо собі, город посадимо. Не вік же мені землю на четвертий поверх носити. Не вік же в цьому потрісканому кориті квіти викохувати.

Подумав дід: баба, очевидно, має рацію. Пенсію одержуємо чималеньку, а гроші, заощаджені та на книжку відкладені, — навіщо їм без діла лежати...

І на вузькій сімейній нараді двоголосно було вирішено — будуватися!

Наступного дня дід уже стояв у коридорі виконкому Приморської райради.

— Ви в якій справі? — спитала його чорнява дівчина з купою паперів у руці. — Забудівник? У такому разі вам до начальника житлово-комунального відділу. Тільки ж прийомний день у нього був учора.

— А коли він знову прийматиме?

— Через тиждень.

Старий замислився. Але ненадовго. «Нічого, — подумав він, — тиждень — невеличкий строк...»

І почимчикував додому.

Баба зустріла його не дуже люб'язно:

— Цілий тиждень чекати... Ти подумав, що за тиждень можна зробити? Не приймає начальник житлово-комунального відділу, завтра ж іди й просись на прийом до голови райвиконкому.

Наступного дня пішов дід на прийом до голови райвиконкому. Піднявся на другий поверх. Та коли до кабі-

нету голови наблизився, — дорогу йому перетнула дівчина, цього разу русява.

— Куди це ви, діду? — питає. — Хіба не бачите, що у вас перед очима висить?

Озброївшись окулярами, дід прочитав:

«О б'я в а. Запис на прийом до голови виконкому райради на травень провадитиметься після 20 квітня».

Уклонився дідусь дівчині та й каже:

— Змилуйся, дівчино-рибчино! Бач, стара моя не дає мені спокою: їй потрібна хатинка десь подалі від шуму міського; щоб і садочок був, і город невеличкий. Набридло їй, старій, землю на четвертий поверх носити і зелень у потрісканому кориті вирощувати...

І відказала дідусеві дівчина-рибчина:

— Не журіться, дідусю, ідіть собі з богом... А щоб старенька вас не лаяла, спишіть об'яву і пред'явіть їй як виправдувальний документ.

Повернувся старий до старої, а вона вже з потрісканого корита всю землю геть за балкон викинула.

— Навіщо, — каже, — мені ця морока, коли у нас і хатинка, і город власний буде. От візьму зараз та ще й корито за борт спущу. Бач, яке воно потріскане!

— Не спіши, не спіши, стара, кидатися та жбурлятися, — відповів дід. — Ти краще почитай, що на дверях голови райвиконкому написано.

Почитала бабуся, але так нічого й не зрозуміла. А дід їй розтлумачив:

— Доведеться, — каже, — чекати до 20 квітня. Недовго ж бо — якихось 18 днів.

Іншим разом, можливо, баба й розсердилася б, а тут — нічого не вдієш — виправдувальний документ! Проти документа ніяких аргументів у баби не знайшлося.

Минуло 18 днів — старий знову до райвиконкому рихтується. З'їздив туди, повернувся й відрепортував бабі:

— Записався. На понеділок.

— Ну й гаразд, — сказала баба, — сьогодні субота, значить, через день і потрапиш до голови.

А дід мало не підскачів.

— Не на цей, — кричить, — понеділок мене записали, а на той, що через три тижні буде. Зрозуміла?

...Діждалися, нарешті, третього понеділка.

Рівно о десятій годині ранку старий сидів уже у приймальній. Сидів і терпляче чекав, доки прибуде голова райвиконкому. Годину чекав, другу. Вже й людей у приймальній зібралось чимало, хвилюватися почали. Хто нарікає, що з роботи спеціально прийшов, хто скаржиться, що малих діток удома покинув... Нарешті, появилася секретарка голови і сказала:

— Голова сьогодні на нараді. Коли закінчиться нарада, — почнеться прийом.

Не дочекався дід голови райвиконкому. Коли годинник показував дванадцять, у нього в грудях уже кипіло. А о пів на першу плюнув і пішов.

Удома баба неспокійним поглядом його зустріла. Вислухала й завела:

— Ой, дурило ж ти, недотепо! Стільки часу прогаяв і нічого не зробив. Чим сидіти півдня під зачиненими дверима у голови нашого райвиконкому, зайшов би до якоїсь іншої, ну хоча б до Шевченківської райради. Там, кажуть, теж можна одержати ділянку на забудову.

Подався старий туди. Коли розшукав приймальню голови Шевченківської райради, годинник показував уже пів на п'яту.

Перед дверима сиділа секретарка Дуся. Кожному, хто підходив, вона, залежно від власного настрою, давала пояснення.

Одних запевняла, що голова не приймає відвідувачів тому, що його викликали до міськради. Іншим

говорила, що він саме зараз вирішує якусь дуже серйозну справу на дитячому стадіоні.

Але дідові вона не збрехала:

— Голова затримується! — сказала вона. — Його запросив до себе секретар райкому.

— А хіба секретар райкому не знає, що голова сьогодні повинен приймати людей, що це його єдиний приймальний день на тиждень?

— Знає. Але... у нього нагальна справа.

Вирішив дід пошукати щастя ще в одному райвиконкомі — Центральному.

Ступив на поріг і застиг перед табличкою:

«Завідуючий житлово-квартирним сектором приймає по четвергах з 17-ої до 20-ої години».

Раз на тиждень, і то лише три години! Скоромишце видиво. Геній чистої бюрократичної краси!

На другій табличці дід прочитав:

«Райінспектор ЦСУ. Прийом у питаннях штатів від 9 до 10 години»...

Ні, не став дід більше табличок читати. Не став більше і по райвиконкомах ходити. Повернувся назад до баби, виклав їй все і категорично заявив:

— Все. Годі!

— Як це — годі?! — накинулася на нього баба.— І ти, значить, примирився з таким неподобством? Ні, я з цим миритися не збираюся.

На другий день вранці вона разом з дідом вирушила до самого голови міськради. Попрямувала з твердим наміром — розповісти йому про все, що коїться по деяких приймальнях. А заодно й з'ясувати, чи вважає він за нормальне, коли голова райвиконкому приймає відвідувачів тільки раз на тиждень, хоч і знає, що на черзі до нього стоять сотні людей.

З такою думкою старий й стара ступили на поріг міськради.

— Ви куди? — раптом виросла перед ними постать міліціонера. — У чергу записалися? Ні? Тоді запишіться й через місяць попадете на прийом.

Потопталася старенька на одному місці, подумала та й запитала:

— А скажіть, будь ласка, що було б, якби товариш голова міськради, та не тільки він, але й усі голови райвиконкомів, почали людей приймати не раз, а, скажімо, двічі, а то й тричі на тиждень?

— Нічого не було б. Черги не було б.

— Так чому б і справді так не зробити?

Міліціонер посміхнувся:

— От чого вам, бабусю, захотілося. А вказівка з приводу цього була? Офіціальний документ?

Перед офіціальним документом бабуся все своє життя пасувала. Так сталося й цього разу.

Повернулася вона з дідом додому, на свій четвертий поверх. Глянула на море, а воно, сердите, бушує, здіймає високі хвилі. Ходять вони, аж стогнуть...

Подумав дід: зараз і моя баба як застогне, як почне бушувати... А вона—й рота не розтулила, тільки потяглася рукою до своєї пляшечки з бромом й одлила собі мало не половину.

Але дід вихопив у неї склянку з рук.

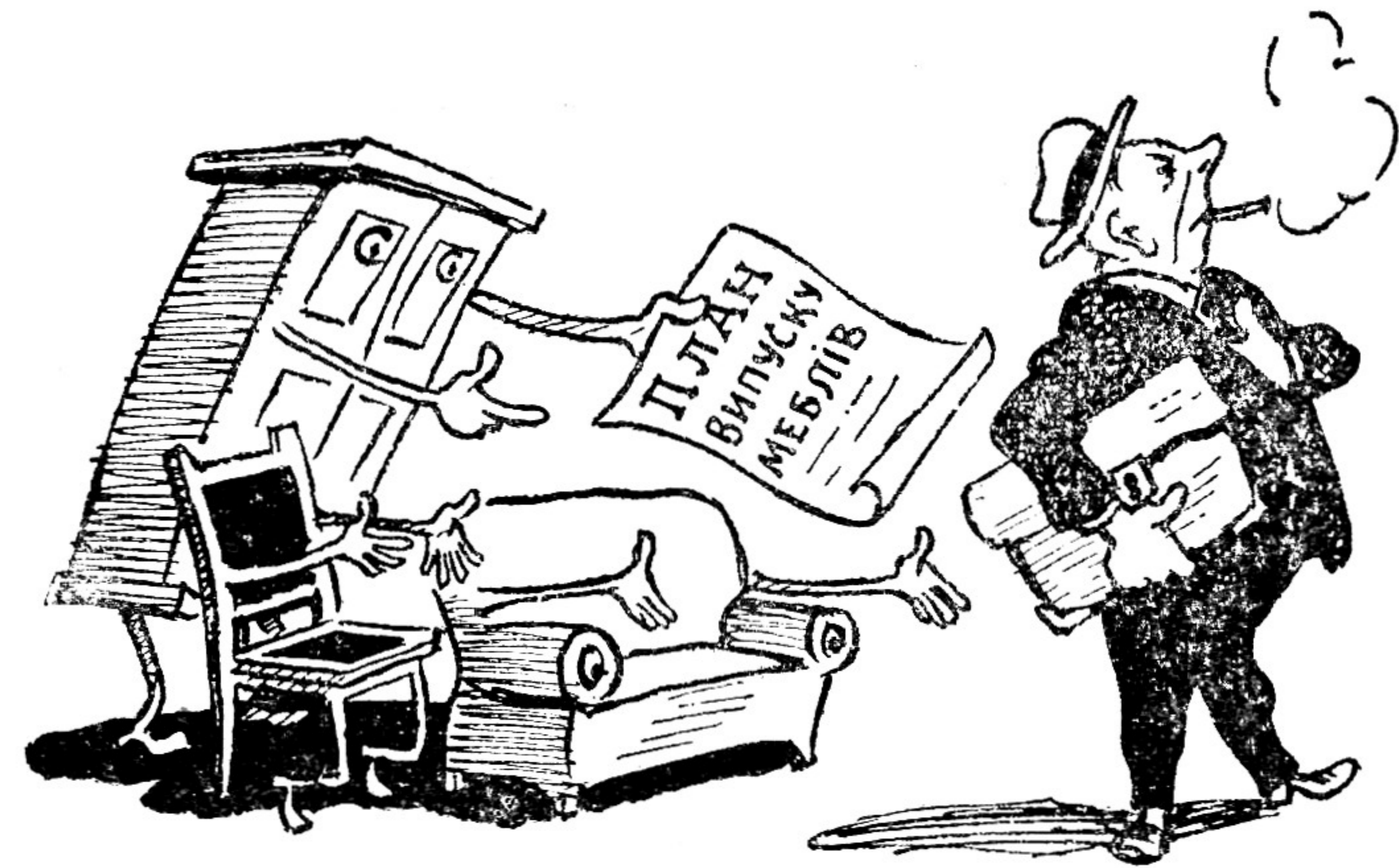
— Е, ні! — сказав він. — Не вийде. Нема ніяких вказівок про такі дози. В офіціальному документі он що пишеться: «Прийом по чайній ложечці...»

— Але ж треба... — спробувала стара заперечити.

— Мало чого треба! А вказівок — нема. Нема офіційного документика...

Одміряла собі баба точно чайну ложечку, випила, скривилася, вийшла на балкон і заходилася ладнати своє старе, розбите корито...

1957 р.

ПОГОНЯ ЗА НЕВИДИМКАМИ

Своею красою вона, можна сказати, вразила його в саме серце. Він, Михайло Петрович — слюсар найбільшого в місті машинобудівного заводу, стояв, наче зачарований, і відчував, що на неї націлились ще десятки, сотні захоплених поглядів. І ось тоді, вкрай розчулений, він прилюдно заявив:

— Я хочу, щоб вона стала моєю.

— А ви хто такий будете? — почув він насмішкуватий голос.

— Я — покупець. Звичайний покупець.

— А вона — книжкова шафа. Але — не звичайна. Це — шафа-ліжко. Бачите, яка вона красива, зручна, і місця небагато займає. Уявіть собі, що настав вечір і треба лягати спати. Ви натискуєте на

оцю кнопку — і з шафи вискакує матрац. Справжній, м'який, пружний матрац. Будь ласка, влаштуйтеся на ніч. А вранці — клац! — і ваше ліжко знову перетворилося на книжкову шафу. Подобається?

— Ще б пак! Для малометражних квартир — річ незамінна. Однак, ціна...

— Ціна вельми помірна: кілька сот карбованців. Бо облицьована шафа не червоним деревом, як може здатися, а недорогим, але надзвичайно красивим березовим шпоном. Це — новинка у мебльовій промисловості. Між іншим, березовим шпоном облицьовано й оцю штуку. Удень це — диван з книжковою поличкою, а на ніч, — будь ласка, — двоспальне ліжко. Подобається?

Цього разу пролунав уже не один, а добрий десяток голосів:

— Я хочу, щоб воно стало моїм... І я... І я... І я...

— Але це неможливо! Абсолютно неможливо!.. Ці речі не продаються. Це — експонати виставки меблів. От фабрики почнуть виробляти ці комбіновані меблі, тоді зможете придбати їх у кожному магазині.

— А скоро це буде?

— Цієї весни.

Весна проминула швидко. Настало літо. А потім і осінь прийшла. Восени на машинобудівному заводі здали в експлуатацію новий будинок, у якому Михайло Петрович одержав квартиру з двох кімнат.

І згадав він тоді знову про малогабаритні комбіновані меблі, бачені на виставці.

Розпланувавши, де, як і що ставити у новій квартирі, Михайло Петрович з дружиною взяли вантажне таксі і подалися купувати меблі.

Переступили поріг магазину і замислились: «З чого починати?»

— Та що там довго думати, — зустрів їх продавець. — Ідіть до каси і платіть за вогнетривку шафу і ліру.

— За що?! За що?! — здивувалося подружжя. — Нам потрібні малогабаритні меблі.

— Ах, малогабаритні... — багатозначно процідив продавець. — А що саме вас цікавить?

— Багато чого. От хоча б комбінована шафа-ліжко. Або диван-ліжко.

— А ви, пробачте, коли і де бачили такі меблі?

— Навесні їх демонстрували на виставці і сказали, що такі малогабаритні меблі починає виробляти цілий ряд підприємств. Сам міністр паперової і деревообробної промисловості про це наказа видав.

— Гм... — посміхнувся продавець, — міністр наказу видав... А ви часом не забули, що це міністерство давно ліквідовано?

— Але ж наказ залишився в силі. Раднаргоспи ж його не анулювали?

— Ет, — махнув рукою продавець, — ніколи мені з вами балакати. Он покупці товчуться біля ліри — треба бігти чеки виписувати.

Він пішов, і Михайло Петрович з дружиною теж пішли. Зайшли до іншого магазину і пересвідчилися, що й там ніхто ще не бачив комбінованих меблів.

— Ну й грець з ними, з комбінованими, — сказала дружина. — Давай пошукаємо що-небудь некомбіноване.

Але слюсар був, як кажуть, далекий від того, щоб заспокоїтися на досягнутому.

— У такому разі, — вирішив він, — доведеться

взяти складане ліжко фабрики «Перемога». Хоч це й не дуже показна річ, зате — вельми зручна: автоматично розкривається.

— Це ліжко теж на виставці демонструвалося? — поцікавився продавець.

— Авжеж! На ньому тоді ще й табличка красувалася: «Заплановано до виробництва». Я все сфотографував.

— Сфотографували... А те, що вийде «передержка», — того, мабуть, і не передбачили. Якщо директор «Перемоги» сказав «зроблю», то — будьте певні! — не мине й десяти років, як він переможе власні лінощі й почне рукави заковувати. Він з тих, що квапляться, не поспішаючи...

— Що ж робити? — задумався Михайло Петрович. — Спати ж на чомусь треба. Може, взяти ліжко Зарічанської мебльової фабрики?

— Дерев'яно-металева? З панцирною сіткою?

— Еге ж. Директорові фабрики дуже сподобалися ці ліжка. Повернувшись з виставки, він дав слово ще в цьому році випустити кілька тисяч штук.

— Дав слово... — усміхнувся продавець, — щоб слово те кинути на вітер...

— Гаразд! — почав уже сердитись слюсар. — Покажіть мені розсувний овальний стіл фабрики «Рекорд». Директора фабрики зобов'язали зразу ж після виставки розпочати виробництво таких столів.

— Ясно... Директора фабрики «Рекорд» зобов'язали, а він побив усі рекорди і нічого не зробив. Жодного стола!

— Слухайте, — перебила слюсарева дружина. — А де ті меблі, що показувала на виставці промислова кооперація? Де ота недорога дзеркальна шафа,

яку виставляла Укрпромрада? А мініатюрний сервант артілі «Деревообробник»? А чудесний кухонний буфетик? Я їх одразу б купила!

— А зручні стільці та столи, що їх демонструвала на виставці промислова кооперація? А ліжка, дивани, тахти? А книжкові шафи, крісла, комоди? Невже вони вам не сподобалися? — іронічно спитав продавець.

— Сподобалися. Дуже сподобалися! Тільки ж їх, вибачте, у магазині не видно.

— Ото ж бо й є, що не видно. Видно було їх тільки на виставці. А коли ці малогабаритні меблі включили у план масового випуску, — вони відразу ж перетворилися на невидимки. Неохота, бачите, керівникам підприємств морочити собі голову з новими виробами. Легше й простіше тесати речі, що їх ще за дідів-прадідів виробляли... Ет, заговорився з вами, — раптом схопився продавець. — Так що, виписати вам ліру?

— А що воно, пробачте, за штука?

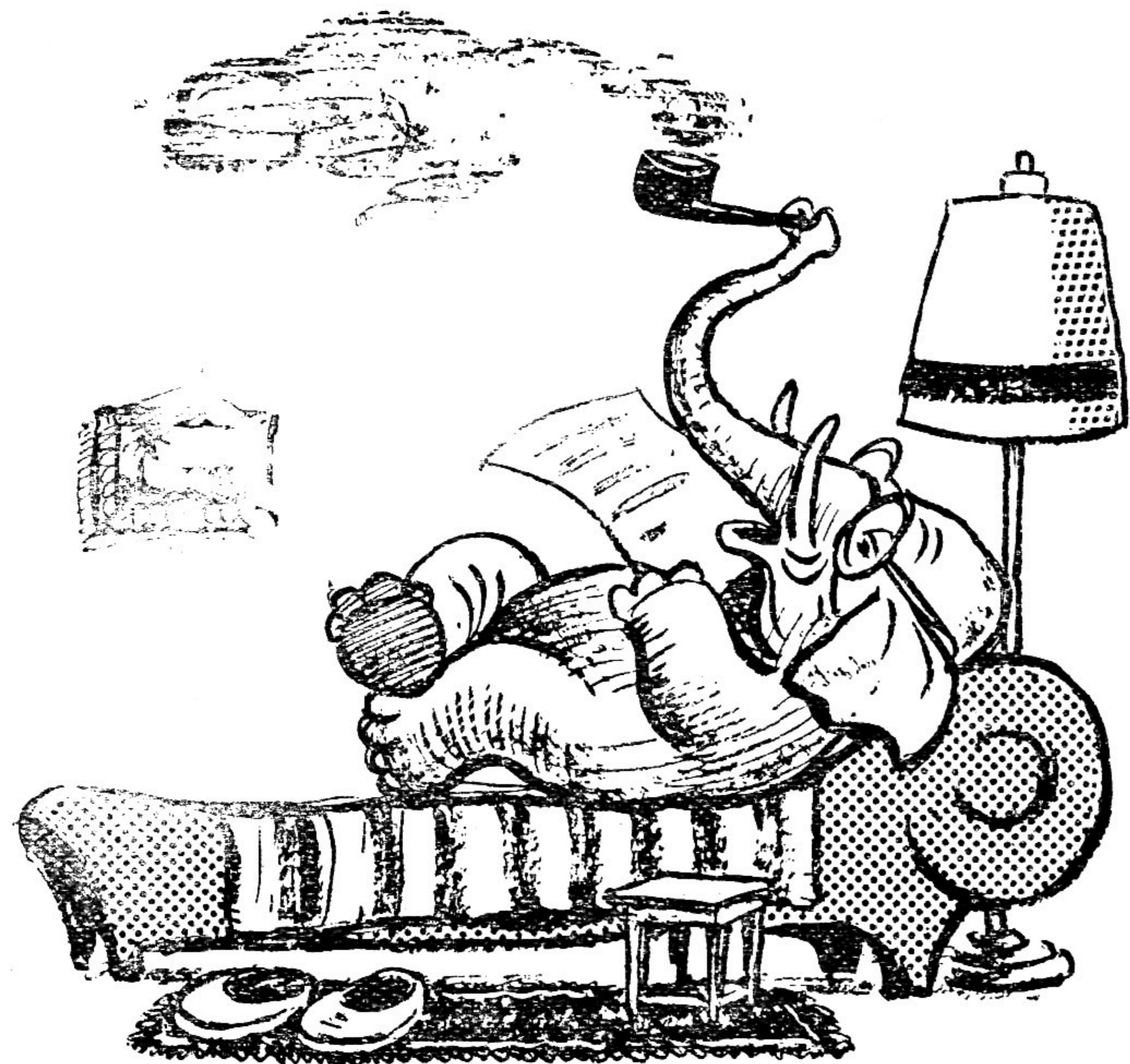
— Тахта така, формою нагадує старовинний музичний інструмент. Два з половиною метра завдовжки і майже стільки ж — завширшки. На ній з комфортом може лягти індійський слон середніх габаритів. Ну, то як, підходить?

Подружжя ніяково глянуло одне на одного.

— Ще можу запропонувати вам вогнетривку шафу.

— Вогнетривку?!

— Покупці нарекли так шафу для одягу. Покрутяться коло неї, помнуться, куплять, а потім лаються: «От, халепа, півкімнати зайняла, бодай вона зго-

ріла». Та уявіть собі — вогнетривка, не горить!.. То виписувати?

— Ні, не треба! — рішуче сказав слюсар. — Краще я вже сам напишу...

І сів писати листа до редакції. У ньому він висловив припущення, що мебльовики, очевидно, ясно не уявляють собі, якого розмаху набрало у нас останнім часом житлове будівництво. І, мабуть, не знають, що люди, які заселяють нові квартири, хотіли б обставити їх не старомодними «вогнетривкими ша-

фами» і «лірами», а новими, зручними, недорогими і красивими меблями. Саме такими, які демонструвалися на виставці.

«Спитайте у керівників промкооперації і раднаргоспів, — писав слюсар, — чи довго ще ми будемо ганятися за меблями-невидимками? Чи скоро мебльовики випустять у продаж те, чим хвалялися на виставці?»

Ми спитали. І нам відповіли:

— Скоро!

Зверніть увагу на конкретно визначений строк — скоро...

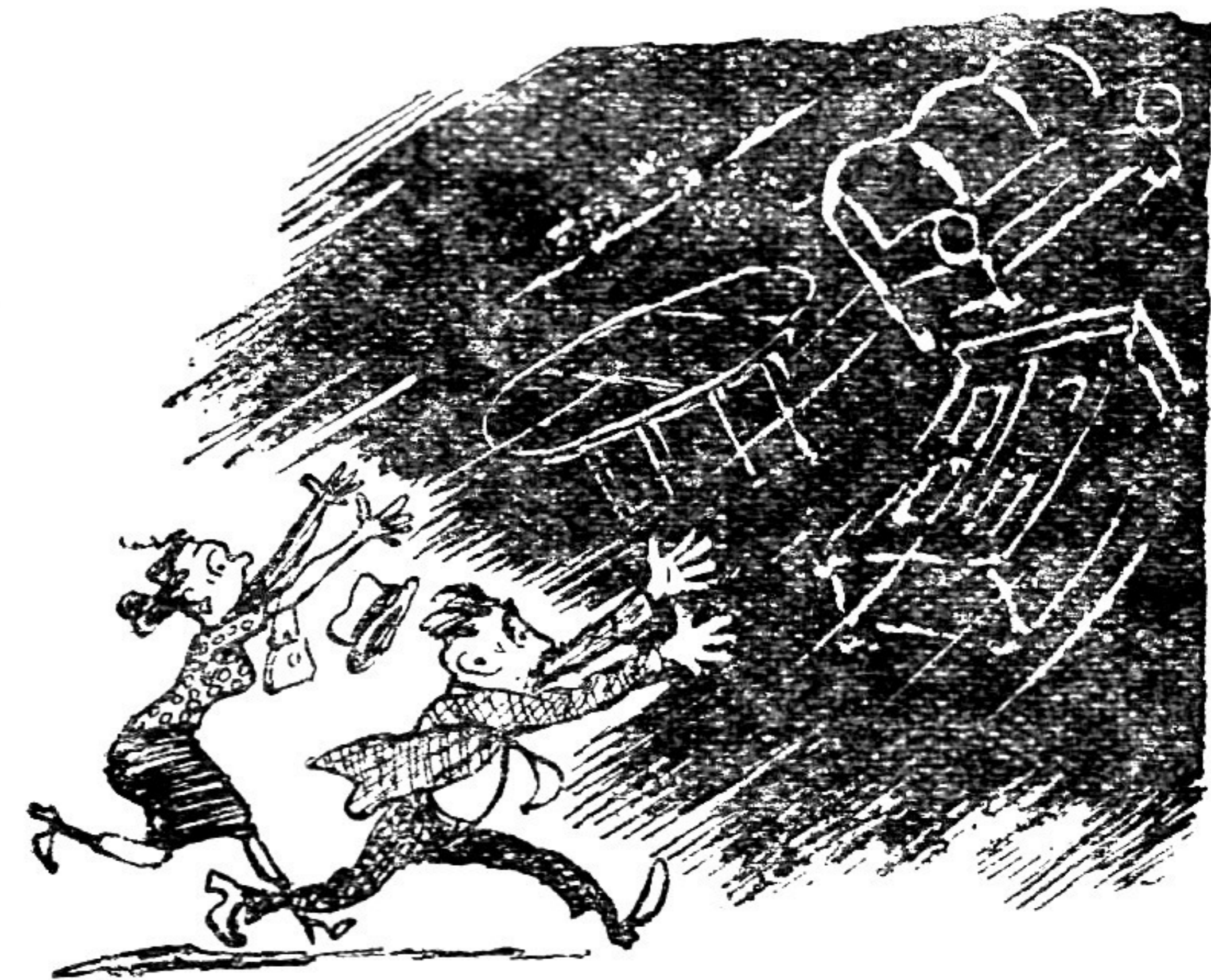
Отже, до скорого побачення!

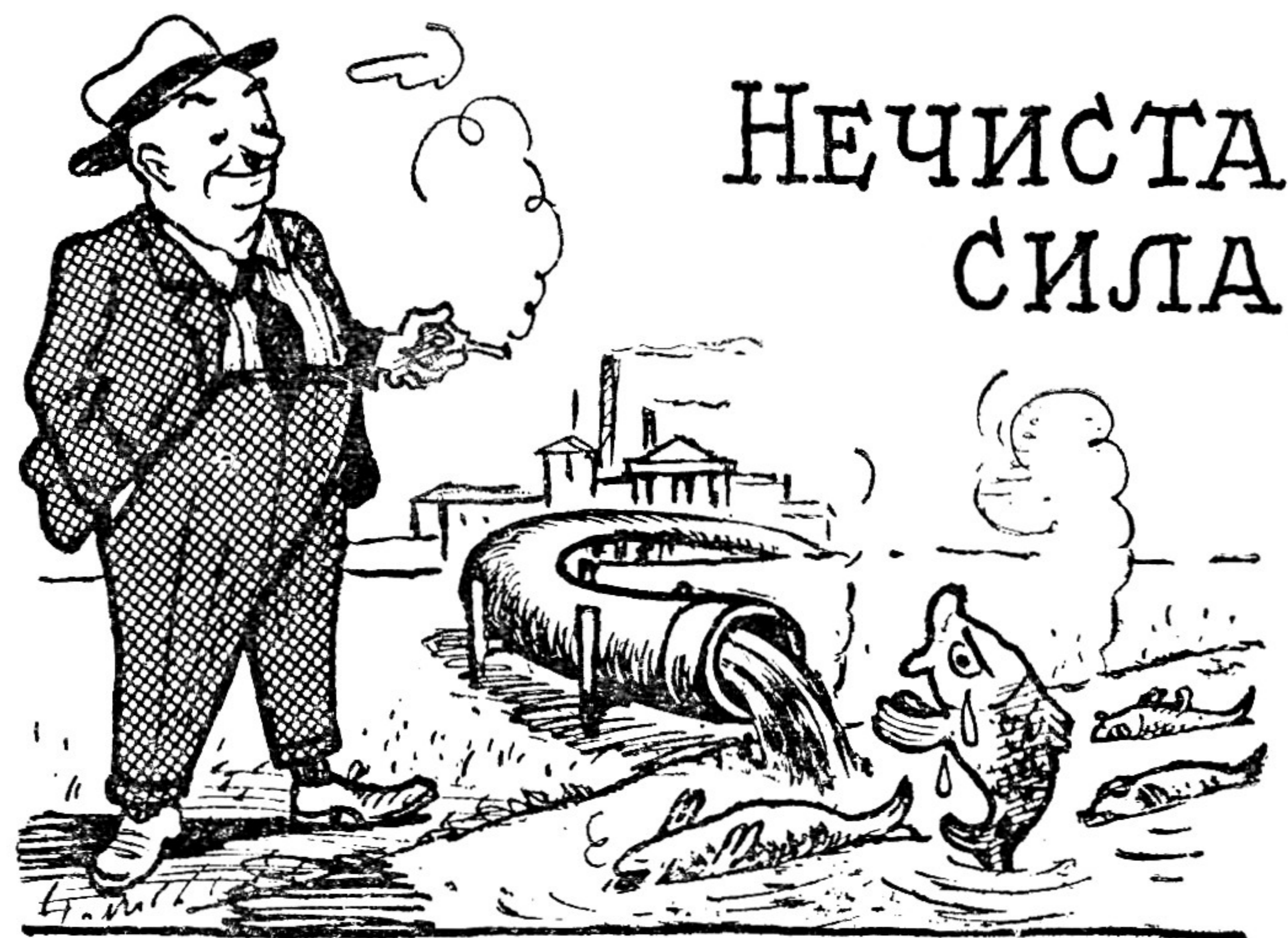
1958 р.

peres-ua.

peres-ua.

НЕЧИСТА СИЛА

Рибка попалася на гачок. Боляче, плакати хочеться, а вона — радіє.

Рибалка мало не отетерів од такої несподіванки.

— Які ж тут смішки? — питає. — З якої причини тобі так весело?

— А з такої, — відповідає рибка, — що мені пощастило. Побачила гачок, ухопилася за нього і, от бач, врятувалася.

— Врятувалася?! Від чого?

— Від нечистої сили.

Рибалка аж очі витріщив. А рибка йому:

— Знаєте, як я тут опинилася? Чули про Рось? Хороша річка. Так я сюди аж із Росі забилася. Жи-

ти б нам, рибам, там та діточок плодити, так нечиста сила дихати не дає.

— Та що ти верзеш казна-що? — почав сердитись рибалка. — У наш час та таке слухати!..

— А ви послушайте. Може, менше дивуватиметесь. Чули про таке село — Свиридівку?

— Це ж там, здається, цукро завод?

— Так от на цьому заводі й ховається ота нечиста сила, що рибі ні жити, ні дихати не дає. А випустять її з заводу, так вона — прямо в Рось і починає там творити своє чорне діло. Тисячі коропів, щук, линів гинуть од неї. Конаючи, викидається риба з води, сподіваючись хоч смертю своєю розчулити директора цукро заводу. Та де там! Директор випустить у річку ядучі відходи виробництва, нашле на нас оту свою нечисту силу, а сам стоїть на березі, байду-же спостерігає, як ми гинемо, та ще й примовляє: «Душись, рибко, мала і велика!..»

Вислухав рибалка невеселу розповідь рибки, змилюстився над нею, зняв її обережненько з гачка і замахнувся, щоб у воду назад кинути. Та де там!

— Ой, згляньтеся, чоловіче добрий, — затужила рибка. — Не робіть цього!

— Чому? Невже тобі жити не хочеться?

— Хочеться. Але страшно. Нечистої сили боюся.

— А ти до якогось ставка запливи. Там тихо, спокійно.

— Е, і в тихому болоті чорти водяться... Гостював оце недавно у нас з ставка один окунь. Таке розповідь, що й переказувати страшно.

— Про віщо ж він розповідав?

— А про те, що в ставках теж риби рятунку нема від тієї нечистої сили. Окунь розповів про колгоспний ставок у селі Полошках. Почувала там себе риба, як у справжній чистій воді. І раптом почаладохнути. Масова погибель почалася. Що сталося? Звідки та напасть узялася? Як виявилось потім — з річки Вербівки. Колгосп «Промінь» у тій річці коноплі мочить. Мочив їх восени та ще й на зиму залишив. Коли про це пронюхали керівники колгоспу «Світанок», вони й собі давай мочити. А та річка Вербівка живить водою десятки ставків...

— Виходить, і в ставках нема вам, бідолашним, спокою? А люди казали... Казали, ніби облвиконком викликав на своє засідання господарників, директорів цукрових і спиртових заводів і доброго їм прочухана дав, щоб не сміли забруднювати водоймища...

— Було, було... Засідав виконком. Поголос про це пішов по всіх річках та озерах. Облвиконком навіть спеціальну постанову ухвалив. А керівники підприємств, начитавшись цієї постанови, знову випустили у воду ядучі відходи виробництва і стільки тієї риби видушили, що й досі там пройти не можна — такий сморід стоїть.

— Виходить, що проти цієї нечистої сили і постанови безсила...

— Виходить.

— І навіть, коли її голова облвиконкому підписав?

— А що тій нечистій силі підпис голови? Вона не підпису боїться. Побороти нечисту силу можна лише одним способом.

— Яким?

— А таким. Тричі на день купати керівників підприємств і колгоспів у тій воді, яку вони так безсовісно запаскуджують. Хай і вони себе почувують, як риба у воді.

Рибалці така ідея сподобалася.

А вам?

1958 р.

ЦИРЦЕЯ ТА ІНШІ

Громадяни! Товариші! Будьте свідками! Підсудна справа: Антоніну Семенівну Каракатицю привселюдно образили.

Де?

На базарі.

За яких обставин?

Саме тоді, коли вона чесно-благородно розраховувалася за куплений товар. Купила два пудики цукру, стала за нього гроші платити, а якийсь п'яний тип підійшов, глянув на цукор, потім на Антоніну Семенівну і — висловився.

— Ех ти, — сказав він, — Цирцея!

— Тю! — вигукнула Антоніна Семенівна. — Яка ще там Цирцея?!

— Чаклунка. Легендарна молодичка, що обертає людей на свиней... Відьма, одним словом!..

— Так це я — відьма?! — аж позеленіла Антоніна Семенівна. — Люди добрі, чуєте?

Добрі люди чули, але чомусь не дуже співчували ображеній жінці. А чоловік, що образив її, чіплявся та чіплявся.

— Навіщо, — допитувався він, — ти стільки цукру набрала? Га?

— А яке тобі діло?! Треба — от і купила.

— Ні, ти правду скажи: для чого купила? Не скажеш. А я скажу: самогон гнати, щоб людей споювати, на свиней їх перетворювати. Вигідне діло: кіло-

грам цукру — літр самогону! Хто п'є, а тобі бог дає. Ех ти, паразитка нещасна!

— Чули?! То відьмою обзивав, а тепер — паразиткою. Відповідати будеш за образу!

Але громадянина, який, видно, добре хильнув перед цим, нелегко було залякати.

— І відповім, — спокійно сказав він. — Хоч і зараз. Тільки ж і ти, Цирцея, дай людям відповідь, на які доходи так широко хазяїнуєш, на які гроші будинок придбала. У тебе ж ніхто ніде не працює. Ну, скажи, скажи, з чого ти живеш?.. Ну, сказано, відьма, Цирцея! Тільки-но була тут і — як у воду впала...

Жінки й справді не стало. Завдавши на плечі двопудовий мішечок цукру, вона шаснула у натовп і зникла з очей.

А базар, як і раніше, гув і шумів...

Не вгамувався і п'яничка.

— А де Макітра? — почав він допитуватися у колгоспників, що вивезли на продаж лишки свого цукру. — Щось я сьогодні не бачу Петра Гордійовича Макітри. Чи живий він? Чи здоровий? Чи часом не згорів на роботі, він же — пожежник. Хвацький пожежник! Любить поратися коло вогню. Особливо — коли той вогонь палахкотить під самогонним апаратом, що його він устаткував на горищі свого будинку.

Побачивши чоловіка, що зігнувся у три погібелі під важкою ношею, п'яний звернувся до нього:

— Непийвода! Іване Де-

нисовичу! Та ти ж підірвешся! У мішку ж не менше трьох пудів цукру!

Той, видно, не дуже зрадив цій зустрічі і мовчки прискорив крок. Тільки вслід йому неслося:

— А ви б удома ще на нього подивилися. Діжу з закваскою з кімнати в кімнату переносить і не хекне.

П'яний ступив ногою в одну з численних базарних калюж, обляпав грязюкою якусь жінку і почав галантно вибачатися.

— Пардон, мадам... Ах, кого я бачу: мадам Панову? Сусідоньку милу! Фізкульт-ура, мадам! Ви ще не вибули з традиційних гонок? Все ще перегаляєте цукор на варенуху?

— А ви все ще п'єте?

— Будеш пити, маючи таких сусідів. Вийду ранком на вулицю, хочу свіжим повітрям дихнути, а воно — самогоном пахне. Направо піду — на вас попаду, дорога сусідонько; хорошу варенуху варите, але ще кращу — сусід зліва — Олександр Іванович Кирпоніс. Біжу од Кирпоноса, а мене перехоплює Непийвода. Тікаю від Непийводи — а дорогу мені заступає Макітра. А з Макітрою конкурує Карака-

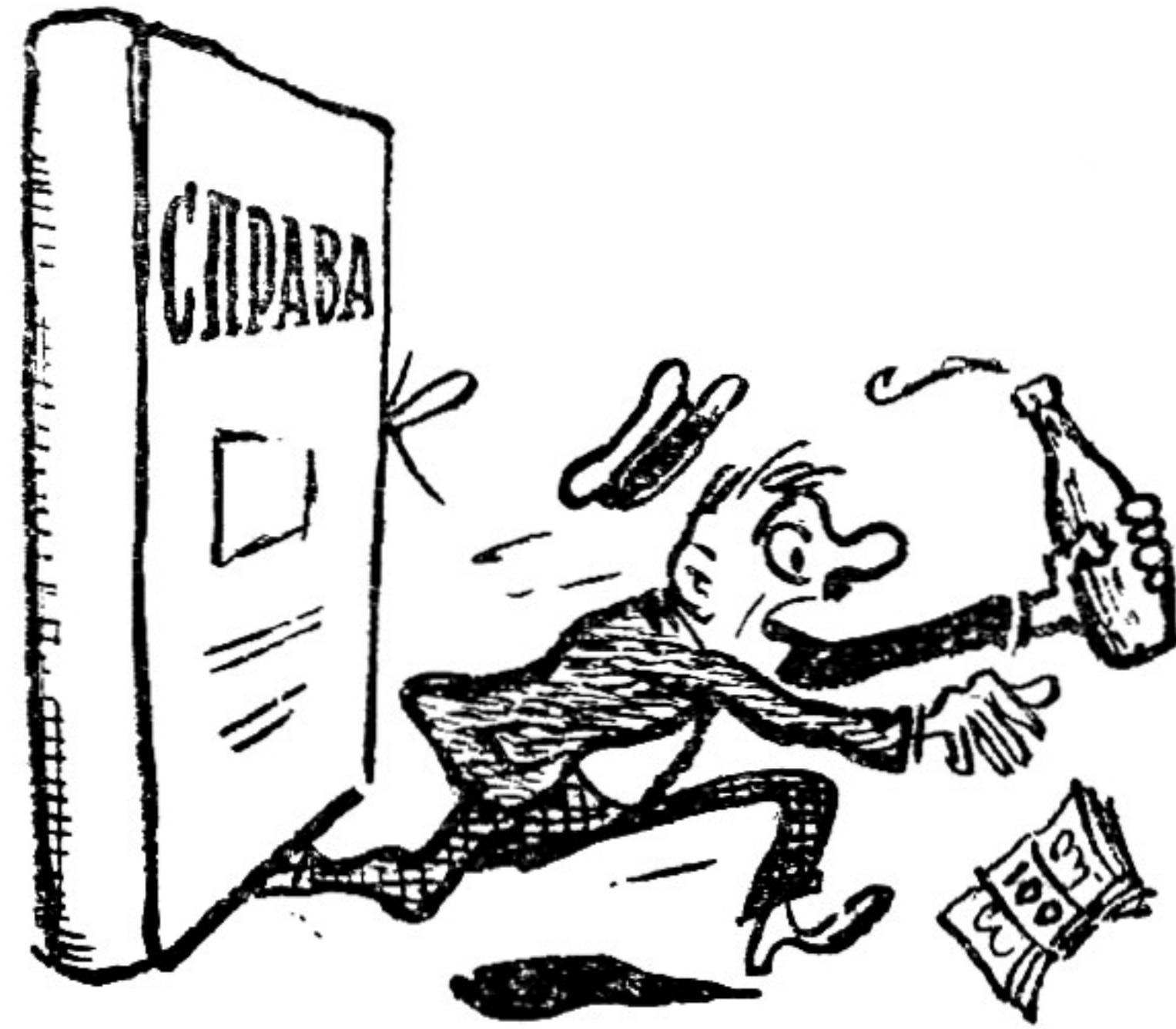

тиця — пропонує чудесний первак. Словом, гонка йде така, що хоч призи людям видавай. А як їх видавати без суддїйства. Суддю, суддю вам треба хорошого, дорогі гонщики!..

Ще довго ораторствував цей п'яний чоловік, та ніхто, розуміється, на його слова уваги не звертав. А жаль. Інколи і п'яний діло говорить.

Сказано ж: що у тверезого на умі, те часом у п'яного — на губі.

1958 р.

ЗМІСТ

Вершник без голови	5
Пошилися в шляпи	8
В гостях і дома	14
Під зеленими шатами	17
Ой чого ж ти, дубе?..	25
Куди веде шерстяна нитка	31
По чайній ложечці..	39
Погоня за невидимками	47
Нечиста сила	54
Цирцея та інші	58